

ҚАЗАҚСТАНДА ҚАНША «АҚ ЖАҒАЛЫЛАР» БАР?

Зерттеушілердің айтуынша 2020 жылдары олардың саны 100 мыңнан асқан болатын. Президент Тоқаев мемлекеттік аппаратты қысқарту туралы тапсырмасынан кейін олардың саны азайып, бүгінде мемлекеттік қызметкерлердің саны Қазақстан бойынша Мемлекеттік қызмет Агенттігінің орталық және жергілікті атқарушы органдардағы қызметкерлердің санына қатысты мәліметінде 21 министрлік пен 3 мегаполисте және 17 облыста мемлекеттік қызметкерлерге штат бойынша 76 321 орын қарастырылғаны көрсетілді – деп хабарлайды курсивмедиа.кз.

Осы дереккезде жарияланған 2024 жылдың ақпан айының алғашқы күніндегі деректер бойынша мемлекеттік қызметте 67 333 адам жұмыс істеп жатыр. Штаттық кестеде 8 988 жұмыс орны бос тұр дей келе, курсив медиа кз. министрліктердегі штаттарға тоқталған.

Бөлінген штат саны көрсеткішінде Қаржы министрлігі көш басында. Бұл мекемеде 14 327 адам еңбек етеді. Штат саны 15 350 адамға арналғанын ескерсек, министрліктің әлі 1023 адамға жұмыс ұсыну мүмкіндігі бар екенін түсінуге болады.

Денсаулық сақтау министрлігі екінші орынға орналасыпты. Бұл жерде 4 369 адам жұмыс істейді. Штаттық кестеде 4 929 адамға жұмыс орны қарастырылған. Жұмыс іздеген 560 маманға Денсаулық сақтау министрлігіне баруға болатын секілді.

Үздік үштікті Ауыл шаруашылығы министрлігі түйіндеп тұр. Аграрлық салаға қатысты мемлекеттік қызметте 3 259 адам тер төгіп жатыр. Бөлінген 3 570 штаттық орынның 311-і әзірше бос.

Қорғаныс министрлігінде саяси және әкімшілік мемлекеттік қызмет атқаратын азаматтарға штаттық кесте бойынша 26 жұмыс орны берілген. Атап көрсетерлігі, бос орын жоқ.

Төтенше жағдайлар министрлігінде саяси және әкімшілік мемлекеттік қызметкер ретінде 717 адам еңбек етуде. Министрлік штаттық кестені толтыру үшін тағы 74 адамды жұмысқа қабылдай алады. Ішкі істер министрлігінде саяси және әкімшілік мемлекеттік қызмет 1 446 адамға жүктелген. Штаттық кестедегі 1 492 жұмыс орнының 46-сы бос. Штаты шағын атқарушы орган – Туризм және спорт министрлігі. Мұнда қазір 126 адам жұмыс істеп жатыр. Жалпы штат саны 165 адам. 39 қызметкер қабылданса, штат толық болады. Бос жұмыс орны ең аз мекеме – Ғылым және жоғарғы білім министрлігі. Министрліктің 231 адамға арналған штатында 215 адам еңбек етуде. Бұл жерде 16-ақ орын бос.

Жоғарыда көрсетілген бос орындар төңірегіндегі сандарға қарасақ, мемлекеттік қызметке дәл қазір ұмтылып жатқан адам жоқ сияқты әсер аласыз. Неге солай? – деген сұраққа жауап бергендер «ол жерде білімің немесе жаңаға ұмтылуың еленбейді, ескі сүрлеуді жаңаға ауыстыру туралы ұсынысың қабылданбайды, сен тек бастықтың көңілінен шығып, айтқанымен жүрсең болды – деген талап қойылады. Ал бастық тек басқаруды біледі, оның басқаруы кешегі өтіп кеткен заманның тетігі, қазір біз ілгерілеу уақытындамыз

деген пікіріміз, ұсынысымыз да лада қалады, содан кейін кетуге мәжбүрміз» - деген жауаптарды естідік. Оны айтқан қыздар мен жігіттер қазір мегаполистерде жүр, олардың талантына зәру компанияларда қызмет істеп жатыр...

Соларды тыңдай отырып бастыққа жағыну бейілінен гөрі жастардың бойындағы жаңашылдық пен ұйымдастырушылық талант, сауаттылық жоғары бағалануы тиіс – деп ойлаймын. Осы орайда 2020 жылы 11 наурызда «Ана тілі» газетінде «Шенеунік ұлтқа ұлтарак болып жүр ме?» деп, жазушы Сәбит Досанов былай деп жазған екен.

«Шенеуніктерге қатысты айта кететін бір жайт, қолына билік тиген кейбір азаматтардың

қарапайымдылық, адамгершілік деген қасиеттерден адасып қалатындығы. Министрдің де, комитет төрағасының да қабылдауына кіру үшін ғана емес, тіпті телефонмен тілдесу үшін де үлкен «Қытай қорғанынан» өтуге тура келеді...

Тағы бір тілге тиек етер мәселе, бізде шенеунік көп. Екі жүз алпыс млн тұрғыны бар АҚШ-тың өзінде он төрт министрлік болса, алпыс млн тұрғын бар Англияда жиырма үш министрлік бар. Ал жүз жиырма бес млн халқы бар Жапонияда сегіз ғана министрлік жұмыс істейді. Тағы бір қынжылтатыны, біздің шенеуніктердің жиналыстан қолдары тимейді. «Күлтөбенің басында күнде жиын» өткізсек, жұмысты кімдер істейтінін

мен түсінбеймін. Осылайша, мемлекеттік қызметкерлер жайындағы көңіл көншітпейтін жайттар тізбектеле тілге орала береді.

Осы «тізбектеле береді» дегенге мен де бір мысал айта кетейін. Газетке материал іздеп бармайтын, телефон шалмайтын жеріміз жоқ. Жауап алудың ең қиыны шенеунік жауабы... Халыққа қызмет ететін полицияны кәсіби мерекесімен құттықтай қояйық деп журналисіміз телефон шалып еді, екі апта жүрдік полицияның анау-мынау сілтеулері мен созылған сылтауларымен. Ақыры құттықтау жоқ болды. Содан біз редакцияның ренішін газетімізге жаздық та, бір данасын Ішкі істер министрі Сәденов мырзаға жөнелттік. Бір күні министрліктің баспасөз хатшысы телефон шалып, «неге сіз осыны Тоқаевқа жазбайсыз?» - дегені. – Полицияның жұмысын Тоқаев басқармайды, Сәденов басқарады, сондықтан Сәденовтың назарына деп жазған соң Сәденовке жібердік – десем, ол да қоймайды: - сопроводилровка хатпен жіберуіңіз керек еді – деп. Мен де қоймаймын: - Қағазбастылық дегенді қою керек қой осы, бір бет қағазға бір сөйлем жазып жіберетін, газет бетінде мақаланың ең үстінде жазулы тұр ғой «Сәденовтың назарына!», көрмейсіз бе? – деп, мен де тіксіне қалдым... Сонымен әрқайсымыз өз пікірімізде қалдық. Міне, халыққа қызмет істейтіндердің бір ғана мысалы. Айта берсең таусылмайтын деректер бар және өкінішке орай ондай мысал көп. Менің ойымша, мемлекеттік қызметкер деген атты ақтау үшін ең алдымен сауаттылық, біліктілік пен адаммен сөйлесе алу қабілеті керек. Өзінің атқарып отырған міндетін білуі керек. Олар «халыққа қызмет етемін» деп ант бергенін неге тез ұмытып кетеді? Адамшылықты пендешілік жеңіп кетеді-ау, осы?..

Баян ТАҒАТАРОВА

БАСПАСӨЗ - 2025

«АЛАТАУ» қоғамдық-саяси газетіне
жазылу жүріп жатыр

ЖАЗЫЛУ БАҒАСЫ:

редакция арқылы

6 айға – 2 106 теңге.

қала және ауыл тұрғындары үшін "Қазпошта" арқылы

6 айға – 2636,40 теңге.

заңды тұлға үшін

6 айға – 4 172,48 теңге.

Жетісу облысы бойынша жазылуы индексі: 15534

Продолжается подписка
на общественно-политическую газету «АЛАТАУ»

ЦЕНА ПОДПИСКИ:

для городского и сельского населения через "Казпочту"

на 6 месяцев – 2 350,40 тенге.

для юридического лица

на 6 месяцев – 3 886,48 тенге.

Подписной индекс для других регионов РК: 65534

ҚЫСҚА ДА НҰСҚА

ДӘРІ-ДӘРМЕК БАҒАСЫ 30 ПАЙЫЗҒА АРЗАНДАЙДЫ

Денсаулық сақтау министрі Ақмарал Өлназарова айтуынша, Мемлекет басшысының 2029 жылға дейін отандық дәрі-дәрмек өндірісінің үлесін 50 процентке жеткізу жөніндегі тапсырмасын орындау үшін нақты шаралар қолға алынған. Алдымен препараттарға қойылатын ең жоғары бағаны есептеу тәртібі өзгеріп, артық шығындар алынып тасталады. Мәселен, бір ғана «СҚ-Фармация» сатып алатын ең қымбат 20 дәріден 18 миллиард теңгеге дейін үнемделеді. Ал тегін медициналық көмектің көпіндендірілген көлемі мен МӘМС аясында шекті бағалар 19 процентке, көтерме және бөлшек саудада 30 пайызға дейін арзандайды деп жоспарланып отыр. Сонымен қатар, сақтандыру мәртебесіне қарамастан барлық азаматтарға ең көп таралған және әлеуметтік мәні бар аурулар бойынша скринингтер қолжетімді болатынын жеткізді.

«ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫНА»

«Қазақстан халқына» Қоғамдық қоры Президентіміздің тапсырмасында сәйкес бірнеше жылдан бері қор өз жұмысына тиянақты және қарқынды қолдау жасап жатыр. Жетісу облысына әжептәуір көңіл бөлінді. Өңірдің аудан орталықтарымен ауыл аймақтарына үлкен көмек көрсетілді. Тек біздің өңірімізді қамтып қана қоймай еліміздің түпкір түпкірінде қайырымдылық жоба бағдарламалары жүзеге асырылып жатыр. Қайырымдылық қолдаудың бірнеше бағыттары бар.

Толығырақ келесі номерден оқи аласыздар

ӨНІМ САПАСЫНА БАҚЫЛАУ КҮШЕЙТІЛДІ

Жетісу облысының санитариялық-эпидемиологиялық бақылау департаменті өңірлік нарықты сапасыз әрі қауіпті өнімнен қорғау мақсатында кешенді іс-шаралар жүргізуде. Басты назар: сауда нысандарында өнімге бақылау сатып алу жүргізу, зертханалық тексерулер ұйымдастыру, техникалық регламенттер талаптарына сәйкес келмейтін тауарларды сатылымнан алып қою және халық арасында ақпараттық-түсіндіру жұмыстарын күшейтуге бөлінуде. Бақылау сатып алу барысында алынған өнімдер қапталып, пломбаланып, зертханаларға жеткізіледі.

ТҰРҒЫН ҮЙ МӘСЕЛЕСІ ЖҮЙЕЛІ ТҮРДЕ ШЕШІЛУДЕ

Жетісу облысында тұрғын үймен қамтамасыз ету мәселесі кезең-кезеңімен шешімін тауып келеді. Соңғы үш жылда 6 мыңға жуық отбасы жаңа пәтерге қоныстанды. Бұл үйлер өңірлік бағдарламалар, демеушілердің қолдауы, кредиттік және жалгерлік жүйелер арқылы, сондай-ақ апатты үйлерде тұрған тұрғындарды көшіру есебінен берілді. Жыл соңына дейін тағы 2 мыңға жуық азаматты тұрғын үймен қамту жоспарланған. Оның ішінде 800-ден астамы кредиттік үйлер, 400-ден астамы сатып алу құқығымен берілетін жалдамалы пәтерлер, 250-ден астамы әлеуметтік әлсіз топтарға арналған үйлер.

«БАЛАНЫ МЕКТЕПKE ДАЙЫНДАЙЫҚ!»

Жаңа оқу жылы қарсаңында еліміздің түкпір-түкпірінде дәстүрлі түрде өтетін «Баланы мектепке дайындайық!» жалпы республикалық қайырымдылық акциясы биыл да өз жалғасын тапты. Бұл игі шараны ұйымдастырушылардың қатарында «AMANAT» партиясының Ескелді аудандық филиалы да бар. Акцияның басты мақсаты – әлеуметтік жағынан аз қамтылған, көпбалалы және мұқтаж отбасылардың балаларын мектепке қажетті құрал-жабдықтармен қамтамасыз етіп, жаңа оқу жылын алаңсыз бастауына жағдай жасау.

ТАЗА ҚАЗАҚСТАН - ТАЗА ЖАСЫЛ ЖЕТИСУ

Жетісу облысында «Таза Қазақстан» бағдарламасы аясында елді мекендерді көгалдандыру, көп қабатты үйлердің шатырлары мен қасбеттерін, сондай-ақ арық жүйелерін жөндеу жұмыстары жүргізілуде, осы жылдың басынан бері облыс орталығы Талдықорған қаласында өткен экологиялық шараларға 6 мыңға жуық тұрғын қатысты. Талдықорғанда жалпы ауданы 124 га болатын 5 саябақ пен 40 гүлзар бар, жыл басынан бері облыс орталығында 10 мың ағаш отырғызылды, бұл ретте жасыл аймақтарды күтіп ұстау үшін 10 учаскеде 5 мердігер ұйым жұмыс істейді, сонымен қатар абаттандыру жұмыстары жүргізілуде.

(Ақпараттар ашық дереккөздерден алынды)

АЛҒЫСЫМ ШЕКCІЗ

Мектепке дайындық барысында үкіметтің көпбалалы отбасындағы оқушыларға берілетін тиісті жәрдемің ала алмай жүргеніме биыл үш жыл болды. Осы мәселемен мектептен қорытынды шығара алмаған соң Талдықорған қалалық оқу бөліміне барып, басшысы орнында жоқ болғандықтан аталған оқу бөлімінің орын-басары Ұлжанат Жақыбаеваға жолығып, мұң-зарымды айтқан едім. Білікті орынбасар мәселемді тындап, мектепке хабарласып мән-жайға қаныққан соң, бір апта көлемінде шешіледі деп, үміт отын жаққандай болды. Бір апта өткенде маған мектептен хабарласып, тиісті көмек берілетінін айтып, төрт баламның екеуіне оқуға керек киімдері мен қалам-дәптеріне дейін жабдықтап берді. Қуанышымда шек жоқ.

Балаларымды мектепке жабдықтауға көмектескен қалалық оқу бөлімі бастығының орынбасары Ұлжанат Жақыбаева және №9 мектептің менімен бірге барып мектепке қажет дүниелерді балаларыма алып берген ұстаздарына алғысым шексіз. Қызметтеріне сәттілік тілеймін!

Ильвира Сайфутдинова
Талдықорған қаласының тұрғыны

«МАМАН» ТҰРҒЫН ҮЙ БАҒДАРЛАМАСЫ ІСКЕ ҚОСЫЛАДЫ

Жетісу облысында еңбек етіп жүрген жұмысшы мамандық иелері үшін жағымды жаңалық – 25 тамызынан 5 қыркүйекке дейін «Маман» тұрғын үй бағдарламасы құжаттар қабылдайды. Жоб Мемлекет басшысының 2025 жылды «Жұмысшы мамандықтар жылы» деп жариялауына ора әзірленіп отыр.

Бағдарлама аясында облыстық бюджеттен 1 миллиард теңге бөлініп, 50-ден астам отбасыны баспанамен қамтамасыз ету көзделген. Бұл бағыттағы жұмыстарды облыс әкімдігі мен «Отбасы банк» АҚ Жетісу облыстық филиалы бірлесіп атқармақ. Бағдарламаға білім беру, денсаулық сақтау, мәдениет, спорт, БАҚ, энергетика, туризм, әлеуметтік қызметтер, ғылым, сондай-ақ «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы мен саяси партия

филиалдарының қызметкерлері қатыса алады. Қатысушылар соңғы үш жылда Жетісу облысында тұрақты тіркеуде болып, кемінде бір жыл аталған салаларда еңбек етуі тиіс.

Негізгі талаптарға сәйкес, өтініш беруші 63 жасқа дейінгі азамат болуы, соңғы 5 жыл ішінде өзінде және отбасы мүшелерінде тұрғын үй болмауы қажет. Бұл ретте тұрғын үйге мұқтаж ретінде ресми есепте тұру міндетті емес. Ерлі-зайыптылардың біреуі ғана қатыса алады.

Гүлнұр ЕРМҰХАНҚЫЗЫ

ТАБИҒАТТЫ ТАЗА САҚТАЙЫҚ

Табиғат – адамзат баласының тіршілік ететін ортасы. Сондықтан да әрбір адам табиғатты қорғауға, сақтауға, камқор болуға міндетті. Тіпті ата-бабаларымыз қоршаған ортаға асқан жауапкершілікпен қарап, көзінің қарашығындай сақтап келген. Сол кездердегі салт-дәстүрдің көбісі – қоршаған ортамен өзара үндестікте өмір сүруге септігін тигізген. Алайда, бүгінгі күні адамдардың – табиғатқа деген қатынасы өзгеріп кеткен. Табиғи ресурстар шамадан тыс пайдаланып, атмосфера мен орман қоры ластануда. Бүгінгі күні не болып жатыр және адамдар табиғатқа деген осындай қатынасқа қалай жетті?

Өрине бұл – әзірше нақты жауабы жоқ өте күрделі мәселе. Мүмкін ол – өзіміздің санамыздан, ондағы «өмірден бәрін ал» деген тұтынушылық көзқарастан туындайтын шығар. Табиғат заң бұзушылықтары санының жылдан жылға өсуі – соның бір айғағы іспетті.

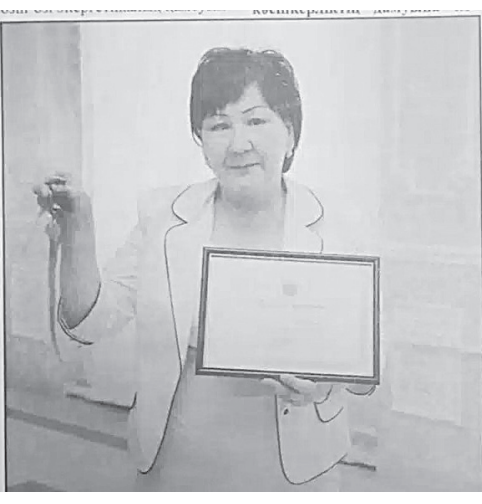
Жалпы табиғат аясында демалушылар, жабайы өскен жеміс-жидектерді жинаушылар мен аң, балық аулаушылар қоршаған ортаға үлкен өзгерістер әкеледі. Мәселен, палатка орнату үшін жас ағаш өскіндерін сындырып, шабады. Жас өскіндер тек от жаққан жерлерде немесе балта тиюден ғана емес, кейде тіпті көптеген демалушылардың аяқтарының астында тапталып жатады. Мұндай жерлер консерві банкалары, шөлмектер, полиэтилен қаптары сияқты тұрмыстық қалдықтармен ластанып, ормандардың өздігінен қалпына келу процесстеріне кері әсерін тигізеді. Елдер гүл шоқтарын, кейбір ағаштар мен бұталардың бұтақтарын сындырып үйлеріне әкетіп жатады. Егер әрбір орманға келуші бір бұтақ, бір гүлден сындырып әкетсе онда орманды жерлерде не қалады? Бұрындары көптеп кездесетін бұталар мен шөптесін өсімдіктер саны қазіргі кезде азайып, қызыл кітапқа кіргені бүгінгі күннің ащы шындығы!

К. ТОГУЗБАЕВ,
«Қапал орман шаруашылығы» КММ-сі
№8 айналымның орман күтушісі

ӘКІМНІҢ СЫЙЫНАН АБАЙ БОЛЫҢЫЗ!

12 жыл бұрын Алматы облысының үздік дәрігері атанған Алмагүл Мәкішева облыс әкімінің өзі сыйлық ретінде табыстаған пәтерді ақыры ала алмайтын болды – деп хабарлайды kursiv.media

Бұған дейін Алмагүл Мәкішева 2013 жылы Алматы облысының үздік дәрігері сайысына қатысып, Талдықорған қаласынан 2 бөлмелі пәтер жеңіп алғанын, қазір онысы сыйлық емес, жалдамалы пәтер болып шыққанын жазғанбыз. Ал сыйға берілген пәтер неге жалдамалы болып кеткенін Талдықорған әкімдігі айтпайды. «Сыйға берілетін пәтер тегін емес, жалдамалы екені о бастан белгілі болды ма? Белгілі болса, неліктен жұртшылыққа «сыйға берілді?» Бұл көзбояушылық емес пе» деген бірнеше сауал туындаған. Әкімдік бұл сауалдарды жауапсыз қалдырып отыр.

Үздік дәрігерге құрмет

Кеше Талдықорған қаласындағы І.Жансүгіров атындағы Мәдениет сарайында өткен медицина қызметкерлері күніне арналған салтанатты жиында Жамбыл аудандық орталық ауруханасының эндокринолог дәрігері Мәкішева Алмагүл Қазбекқызы «Алматы облысының үздік дәрігері» атағына ие болды. Облыс әкімі Аңсар Мұсаханов жеңімпаз дәрігерге Талдықорған қаласынан екі бөлмелі пәтердің кілтін тапсырды.

Сондай-ақ облыс көлеміндегі үздік медициналық мекемелер анықталып, жүлделерге ие болды.

Сіз өзі руһы бірінші етесіз?

жеттік қы, к барлы шілері көрсет керек. лауазы қабіле нәтижа мин. С лаптар рылад Мү тіп Ұ Өйтке де ты асыры Содан

ПРАВИТЕЛЬСТВО ЗАПУСТИЛО КАНАЛ В НАЦИОНАЛЬНОМ МЕССЕНДЖЕРЕ AITU

Пресс-служба правительства запустила официальный канал в национальном мессенджере Aitu, сообщили в Кабмине.

В рамках исполнения поручений главы государства по обеспечению защищенных коммуникаций правительством осуществляется переход на национальный мессенджер Aitu. Для обеспечения доступа граждан и представителей СМИ к актуальной информации о деятельности правительства запущен официальный канал, - говорится в сообщении. Согласно решению Цифрового штаба под председательством премьер-министра Олжаса Бектенова

полный переход всех государственных служащих на мессенджер Aitu для обмена информацией, содержащих персональные данные, будет завершен до 15 сентября.

В АВГУСТОВСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ НАГРАЖДЕННЫ 90 СОТРУДНИКОВ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СФЕРЫ

В области Жетісу в рамках августовской педагогической конференции «Білім келешегі: адал азамат, кәсіби маман» были награждены работники, внесшие весомый вклад в развитие сферы образования, а также представители рабочих профессий этой сферы. Всего поощрили 90 человек - сообщает пресс-служба акима области Жетісу.

Нагрудным знаком «Қазақстан Республикасының білім беру ісінің құрметті қызметкері» были награждены 5 педагогов, еще пятерым были вручены Почетные грамоты акима области. Также были вручены «Благодарственные письма» акима области, Министерства просвещения. Было поощрено свыше 60 представителей рабочих профессий, трудящихся в образовательных учреждениях, а также около 20 предпринимателей, спонсоров и сотрудников других отраслей, внесших весомый вклад в развитие сферы образования региона.

Фотограф: Жеңіс Ысқабай

ПОЧТИ 50 РАБОЧИХ НЕ МОГЛИ ПОЛУЧИТЬ МИЛЛИОНЫ ТЕНГЕ В ОБЛАСТИ ЖЕТЫСУ

В областной прокуратуре сообщили, что почти 48 рабочих не могли получить миллионы тенге в области Жетысу, передает Sputnik.kz.

Установлен факт образования задолженности по заработной плате у предприятия «Ескелді Су Құбыры» перед 48 работниками на сумму 5,6 млн тенге. «После вмешательства прокуратуры задолженность погашена в полном объеме, виновное лицо привлечено к ответственности», - говорится в сообщении. Прокуратура напоминает работодателям о необходимости соблюдения трудовых прав граждан и своевременной выплаты заработной пла-

ты. Ранее сообщалось, что более 1 млрд тенге задолжали работодатели в Казахстане.

ПОЧЕМУ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ ЛЮБЯТ ВОРОВАТЬ?

Недавно в области Ұлытау вынесли приговор руководителю управления образования и ее заместителю по делу о хищении бюджетных средств на сумму 93,2 млн тенге, передает NUR.KZ со ссылкой на областной суд.

Руководитель областного управления образования и ее заместитель, также главный бухгалтер привлеклись к ответственности по закону за фиктивные начисления зарплаты, фиктивные командировочные расходы, оплачивали свои личные комуслуги, оформляли на работу мертвые души. Как установил суд, все это велось с 2022 года.

Приговором Жезказганского городского суда подсудимых признали виновными по предъявленному обвинению. Руководителю Управления образования области Ұлытау назначили наказание в виде лишения свободы сроком на 8 лет. Ее заместитель получила такой же срок. Их взяли под стражу в зале суда. Подсудимых пожизненно лишили права занимать должности на госслужбе. Также бухгалтера признали виновной, но в связи с ее смертью наказание не назначено. Приговор пока не вступил в законную силу.

КОРОТКО ОБО ВСЕМ

В ОБЛАСТИ ЖЕТИСУ ПОМОГАЮТ СОБРАТЬСЯ К ШКОЛЕ БОЛЕЕ 41 ТЫСЯЧЕ ДЕТЕЙ

В области Жетісу в этом году помогают собраться в школу более 41 тысяче детей. Из них порядка 25 тыс. детей из социально уязвимых категорий охвачены помощью за счет средств из фонда всеобуча, а еще 16650 – за счет спонсоров в рамках республиканской акции «Дорога в школу», - сообщает пресс-служба акима области Жетісу.

Как отметили в областном управлении образования, из фонда всеобуча на приобретение школьной формы и канцелярских товаров для порядка 25 тыс. детей из малообеспеченных семей выделено 1,1 млрд. тенге. На сегодняшний день средства полностью перечислены на личные счета родителей. Между тем в рамках республиканской акции «Дорога в школу» за первую половину августа 8440 детям оказана помощь в виде школьной формы, обуви, канцелярских принадлежностей. Всего акцией планируется охватить 16 650 детей. Помощь оказывают предприниматели, этнокультурные объединения и иные организации. Акция продлится до 30 сентября. К слову, в предстоящем учебном году в области Жетісу за школьные парты сядут свыше 130 тыс. учащихся, включая около 13 тыс. первоклассников.

МИНИМАЛЬНАЯ ЗАРПЛАТА В КАЗАХСТАНЕ «ЗАМОРОЖЕНА»

Минимальная заработная плата в Казахстане в 2026 году не изменится и сохранится на отметке 85 тысяч тенге. Решение властей вызвало активные обсуждения в обществе, поскольку показатель не пересматривается уже второй год подряд, сообщает Lada.kz со ссылкой на inbusiness.kz. МЗП останется на уровне 85 тысяч тенге. Экономист Арман Бейсембаев объясняет, что отказ от индексации — это не вопрос благосостояния граждан, а следствие ограниченных финансовых ресурсов государства. «Нет денег для того, чтобы поднимать МЗП», — подчеркнул эксперт. Главная причина — дефицит бюджета. Любое повышение минимальной зарплаты автоматически повлекло бы рост зарплат в смежных сферах, что усилило бы давление на бюджет.

В КАЗАХСТАНЕ ПРОДОЛЖАТ УВЕЛИЧИВАТЬ ФИНАНСИРОВАНИЕ ОСМС

В Казахстане продолжается реализация мер по укреплению системы обязательного социального медицинского страхования (ОСМС). Правительство обещает повысить доступность медицинской помощи для граждан – сообщает Kursivmedia.kz.

С 2026 года местные исполнительные органы начнут уплачивать взносы за социально уязвимых граждан, что позволит дополнительно включить в систему ОСМС более 1 млн человек. Новый подход позволит гражданам вносить соразмерный вклад в систему, что по ожиданиям ежегодно будет приносить в бюджет здравоохранения до 200 млрд тенге. С 2027 года в Казахстане будет внедрен единый пакет медицинских услуг, который четко разграничит гарантированный объем бесплатной медицинской помощи (ГОВМП) и услуги, покрываемые ОСМС.

43-ЛЕТНЯЯ БАБУШКА 5 ВНУКОВ РОДИЛА ТРОЙНЮ

В Туркестанской области 43-летняя жительница стала мамой троих мальчиков, родившихся в результате планового кесарева сечения, передает BAQ.KZ со ссылкой на Otyrar. Вес новорожденных составил 2265, 2435 и 2450 граммов. По словам врачей, состояние матери и детей стабильное, они уже дома под наблюдением медиков. Для Орынкуль это одиннадцатые роды. Старшей дочери 26 лет, младшему из предыдущих детей — четыре года. Женщина уже бабушка — у неё пятеро внуков. Мальчиков, появившихся на свет в августе, назвали Аслан, Алихан и Алинур.

(Все материалы взяты из открытых источников)

КӨКСУ ЖЕРІНДЕ АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ МӘСЕЛЕЛЕРІ ТАЛҚЫЛАНДЫ

Зарина БЫЖЫБЕК

«Алатау»

ЕРМЕК КЕНЖЕХАНҰЛЫ
БАЯНДАМАСЫНДА

«Ауыл шаруашылығын екі есеге ұлғайту – Мемлекет басшысы қойған үлкен міндет. Бұл бағытта әр облыс пен аудан өз жоспарын бекітіп, нақты жұмыстар атқаруда. Соның ішінде тыңайтқыштарды енгізу, жоғары сапалы тұқым пайдалану, техниканы жаңарту, асыл тұқымды мал шаруашылығын дамыту – басты бағыттардың бірі. Мәселен, соңғы он жылда көктемгі егіс пен егін жинау жұмыстарын қаржыландыру көлемі 70 миллиард теңгеден 700 миллиард теңгеге дейін артты. Бұл – шаруаларға үлкен қолдау», – деді.

Министр міндетін атқарушы жалғыз келмей ауыл шаруашылығының әр саласын басқаратын мамандарын да ала келіпті. Ол өз сөзінде сондай-ақ көктемгі дала жұмыстарына қаржы бөлу тетіктерінің кеңейгенін атап өтті. Бүгінде шаруалар аграрлық корпорациялар, екінші деңгейлі

КӨКСУ ДАЛАСЫНЫҢ ТӨСІНДЕ АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫНЫҢ БОЛАШАҒЫ МЕН БҮГІНГІ ТЫНЫСЫ КЕҢІНЕН ТАЛҚЫЛАНДЫ. ЖЕТІСУДЫҢ ЕГІНІН ЕГІП, МАЛЫН БАҒЫП ОТЫРҒАН ШАРУА ҚОЖАЛЫҚТАРЫНЫҢ ӨКІЛДЕРІ, САЛА МАМАНДАРЫ МЕН БЕЛСЕНДІ АЗАМАТТАР БАС ҚОСҚАН ЖИЫНДА МЕМЛЕКЕТ ТАРАПЫНАН КӨРСЕТІЛІП ЖАТҚАН ҚОЛДАУ, АЛДАҒЫ ЖОСПАРЛАР ЖӘНЕ АУЫЛДАҒЫ ШЕШІМІН КҮТКЕН ТҮЙТКІЛДЕР КҮН ТӘРТІБІНЕ ҚОЙЫЛДЫ. БҰЛ МАҚСАТТА ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ МИНИСТРІНІҢ МІНДЕТІН АТҚАРУШЫ ЕРМЕК КЕНЖЕХАНҰЛЫ АРНАЙЫ ІС-САПАРМЕН КӨКСУ АУДАНЫНА КЕЛІП, ЖЕРГІЛІКТІ ЖҰРТШЫЛЫҚПЕН АШЫҚ ПІКІР АЛМАСТЫ. ЖИЫН РЕСМИ БАЯНДАМАМЕН ҒАНА ШЕКТЕЛМЕЙ, ХАЛЫҚТЫҢ КӨКЕЙІНДЕГІ СҰРАҚТАР КӨТЕРІЛІП, НАҚТЫ ҰСЫНЫСТАР АЙТЫЛҒАН МАЗМҰНДЫ КЕЗДЕСУ БОЛДЫ.

Бұл мәселелердің барлығы министрлік тарапынан зерттеліп, назарға алынатыны айтылды.

ШАРУАЛАРДЫҢ КӨКЕЙІНДЕГІ СҰРАҚТАР

Сұрақ-жауап барысында халық тарапынан бірнеше өзекті мәселе көтерілді:

Халық: «Мал басы өсіп келеді, бірақ тері мен жүн өңделмей, қоқысқа кетіп жатыр. Неге бізде өндіріс орындары жоқ?»

Ермек Кенжеханұлы: «Бұл бағытта республика көлемінде бірнеше ірі жоба қолға алынды. Алматыда жылына 5 миллион теріні өңдейтін желатин зауыты жұмыс

тигізер әсері қандай болмақ? Министрдің «бұл мәселе зерттеледі» деген сөзі көңілге аз да болса медеу болды».

Көксу ауылының шаруасы Ерлан Төлеубеков – «Бұл кездесу біз үшін көптен күткен ашық алаң болды. Себебі біз жыл сайын бірдей проблемалармен бетпе-

бетпен сидиясы мен бағдарламалардың тиімділігі сияқты шешімін күткен түйткілдер. Мұндай диалогтың құндылығы – билік өкілдерінің шаруаның жанайқайын естіп, нақты жауап беруінде. Ендігі үміт – айтылған пікірлердің қағаз бетінде қалып қоймай, нақты іске ай-

банктер, өңірлік инвестициялық орталықтар, кредиттік серіктестіктер, әлеуметтік кәсіпкерлік корпорациялар мен микроқаржы ұйымдары арқылы қолдау ала алады. Бұған қоса кепілзатты жеткіліксіз қойған жағдайда мемлекет қарыз сомасының 85 пайызына дейін кепілдік беруді енгізген.

ХАЛЫҚ ПЕН БИЛІК АРАСЫНДАҒЫ АШЫҚ ӨҢІМЕ

Жиынға ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер, сала мамандары мен аудан тұрғындары қатысты. Ашық пікір алмасу форматында өткен басқосуда шаруалар өздерін толғандырған сұрақтарын қойып, ұсыныстарын жеткізді.

Атап айтқанда, «400 басқа арналған бағдарлама шаруалар үшін тиімсіз, шығыны көп. Оның орнына 200 басқа бейімделген бағдарлама дұрыс» деген ұсыныс айтылды. Сондай-ақ еңбек субсидиясын шешіп беру, су тапшылығы мәселесін реттеу жайы көтерілді.

– «Көксу өзені болмаса, қызылша егістігі де, басқа дақылдар да болмайды. Алдағы уақытта салынбақ екі ГЭС суармалы жерлерге зиянын тигізбей ме? Жекеменшікке өткен соң, бізге келісімсіз шектеу қойыла ма?» – деп тұрғындар өз алаңдаушылығын білдірді.

істеп жатыр. Таразда да дәл сондай жоба іске қосылуда. Жақын уақытта әр ауданда тері-жүн қабылдау пункттері ашу – басты жоспарымыз. Ақтөбеде ірі жүн өңдеу зауыты екі ай ішінде іске қосылады».

Халық: «Үш жылдан бері жүгерінің бағасы құлдырап барады. Мемлекет тарапынан тұрақты баға қою қарастырылмаған ба?»

Ермек Кенжеханұлы: «Бағаны нарық реттейді. Сұраныс пен ұсынысқа қарай қалыптасатындықтан, біз нақты баға белгілей алмаймыз».

Жиын соңында тұрғындар кездесудің пайдасы өткенін айтты. «Самай» қожалығының жетекшісі Сләмов Еркінбек – «Мен көлікті сақтандыру, су тапшылығы және тамшылатып, жаңбырлатып суару құралдарын көбейту жөнінде мәселе көтердім. Министр қысқа да нұсқа, нақты жауап берді. Бұл кездесу біз үшін бекер емес. Ендігі үмітіміз – айтылған ұсыныстардың орындалуында. Әрине, бәрі бірден шешілмес, бірақ аз да болса өзгеріс болса, ол да жақсылық. Осындай кездесулер жиі болса екен», – дейді.

Көксу ауылдық округінің тұрғыны Бақытжан – «Өмір бойы жермен айналысып, еңбегімнің дәмін таттым. Бірақ қазір ең қиыны – су. Су азайса, жердің де, еңбектің де құны кетеді. Сондықтан біз үшін Көксу өзені – тіршіліктің өзегі. Халықтың айтқаны орынды: ГЭС салынса, оның бізге

бет келеміз, қымбат техника, қымбат тыңайтқыш, су тапшылығы. Бірақ кейде мәселеміз жоғары жаққа жетпей, жолда қалып қоятын. Ал бүгін министрдің өз аузынан жауап естігеніміз көңілге сенім ұялатты».

налуында. Өйткені ауылды көтермей, елді дамыту мүмкін емес. Жетісудың егінін егіп, малын бағып отырған қарапайым шаруа үшін әрбір шешім, әрбір өзгеріс – тек қана экономикалық көрсеткіш емес, күнделікті тұрмыстың, ертеңгі күннің кепілі.

P.S. Бұл кездесуге журналист ретінде қатыса отырып, ауылдың мәселесі тек сандар мен есеп-қисаптан тұрмайтынын анық сезіндім. Әрбір шаруа сөйлегенде оның сөзінде өмірдің ащы шындығы, күнделікті тіршіліктің қиындығы тұрды. Көксу өзенінің суы азайса қызылшасы қурайды, қызылшасы құраса шаруаның еңбегі еш кетеді. Министрдің міндетін атқарушы қысқа да нұсқа, нақты жауап беруі сенім тудырғанымен, елдің үмітін ояту үшін әлі де көп іс атқару қажет. Ауылдың үнін есту маңызды қадам, ал сол үнге жауап қату одан да үлкен жауапкершілік. Менің ойымша ауыл мәселесі айтылып қана қоймай, жүйелі түрде шешімін тапса ғана халықтың сенімі артады.

ӘЛЕУМЕТТІК КӨМЕК АЛУ ОҢАЙ МА?

Гүлнұр БАЙМҰХАН

«Алатау»

Аталған мәселе ойдан кетпей қойған соң жалпы мүгедектік жайдайында берілетін әлеуметтік көмек пен оны тағайындаудың жолдары, тәртібі сияқты сұрақтарға жауап алу мақсатында Халықты әлеуметтік қорғау саласындағы реттеу және бақылау Комитетінің Жетісу облысы бойынша Департамент басшысы Заида Ілімжановамен сұхбат жүргізуді жөн көрдім. Сонымен қатар, көктем де қауесетке айналған «Медициналық-әлеуметтік сараптама жасау орталығы (МӨС) жекеменшікке өтіп кеткен бе» деген сұрақтың жауабын да алдым.

АЛАТАУ: Қоғамда МӨС мекемелерінің жекеменшікке өтіп кеткені туралы пікірлер айтылып жүр. Бұл қаншалықты шындыққа жанасады? Егер шындық болса, бұл процестің заңдылығы мен оның салдары қандай болады?

– Қағидаларға сәйкес медициналық-әлеуметтік сараптаманы тек қана Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің Еңбек және әлеуметтік қорғау комитетінің аумақтық МӨС жүргізетін құрылымдық бөлімшесі жүзеге асырады. Ол жекеменшікке өтпейді және департаменттің құзырында жұмыс жасайды. Бұл қоғам арасында тараған ақпарат шындыққа жанаспайды.

АЛАТАУ: Медициналық-әлеуметтік сараптама жүргізу тәртібі қандай кезеңдерден тұрады және бұл жүйенің ашықтығы мен әділеттілігі қалай қамтамасыз етіледі?

– Медициналық-әлеуметтік сараптаманы (МӨС) өткізу тәртібі ҚР Премьер-Министрінің орынбасары – Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің «Медициналық-әлеуметтік сараптама жүргізу қағидаларын бекіту туралы» 2023 жылғы 29 маусымдағы № 260 бұйрығымен бекітілген.

Қағидаларға сәйкес, МӨС қызмет алушының жеке деректерін өңдеуге келісімі және дәрігерлік-консультациялық комиссияның жолдамасы негізінде, организмнің тұрақты функционалдық бұзылыстары анықталған кезінде алғаш рет куәландыру және бұрын мүгедек деп танылған азаматтарға қайта куәландыру жүргізіледі.

Медициналық ұйымдар диагноз қойылғаннан кейін немесе уақытша еңбекке жарамсыз болған сәттен бастап организм функцияларының тұрақты бұзылуын растайтын диагностикалық, емдеу және оңалту іс-шараларын жүргізгеннен кейін кемінде 4 ай өткен соң МӨС-ке жолдайды. Ерекше жағдайларда, мысалы, анатомиялық ақаулар немесе паллиативтік көмек көрсетілетін жағдайлар кезінде бұл мерзім қысқартылады.

МӨС тек тұрақты тіркелген мекенжай бойынша және қызмет алушының жазбаша өтініші негізінде жүзеге асырылады.

Жүйенің ашықтығы мен әділдігін қамтамасыз ету жолы ретінде сырттай – проактивті куәландыру форматы енгізілген. Бұл жобаға қатерлі ісіктер, анатомиялық кемістіктер, туберкулез, психикалық ауытқулар сияқты нозологиялардың 15 түрі кіреді және бұл тізім болашақта кеңейтіледі. Ол үшін қызмет алушыға өзі тіркелген емханаға жүгініп, қажет тексерістерден өтсе жеткілікті. Оның құжаттары автоматтандырылған режимде эксаумақтық сарапшылардың қарауына түсіп, шешім шығарылады. Сырттай форматта куәландыру жүргізу әкімшілік, бюрократиялық кедергілерді жояды, сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін азайтады. Сонымен қатар, сырттай – проактивті форматтағы куәландыру әдісі

АДАМ БОЛҒАСЫН ҚОҒАМДА ТҮРЛІ МӘСЕЛЕМЕН ШЫР-ПЫР БОЛЫП ЖҮРГЕН ЖАНДАРДЫ АРАМЫЗДА КҮНДЕЛІКТІ КЕЗІКТІРЕМІЗ. БІРІНЕ ҚАРЖЫ ҚАЙҒЫ БОЛДА, ЕНДІ БІРІНЕ ЖАН ҚАЙҒЫ. ӨТКЕНДЕ ДӘЛ СОНДАЙ БІР ҚАРТ АТАНЫҢ ӘҢГІМЕСІНЕ КӨЗАЙЫМ БОЛДЫМ. АЙТУЫНША, ОСЫҒАН ДЕЙІН ҮЙ КЕЗЕГІНДЕ МҮГЕДЕКТІГІ БОЙЫНША ТҰРҒАН ЕКЕН, БІРАЗ АРАЛЫҚТА ҚАРАЛМАЙ ЖҮРЕ БЕРГЕСІН МҮГЕДЕКТІК СТАТУСЫ АЛЫНЫП ҚАЛЫПТЫ. «ЕНДІ СОНЫ ҚАЙТА АЛУ ҮШІН ЫСТЫҚ КҮНДЕ МЕЗІ БОЛЫП ЕКІ АРАДА ЖҮГІРІП ЖҮРМІН», - ДЕГЕНДІ АЙТТЫ ҚАРИЯ.

бойынша әр сараптамаға бір тәуелсіз сарапшының қатысуы қарастырылған, бұл шара мемлекеттік қызметтің ашықтығы мен әділдігін қамтамасыз етеді.

2025 жылдың 1 қаңтарынан бастап бүгінгі күнге дейін Республика бойынша мүгедектік тағайындау мемлекеттік қызметінің 40 %-ы сырттай - проактивті форматта өтеді.

АЛАТАУ: Мүгедектікке өтініш берушілер тарапынан жиі кездесетін негізгі қиындықтар қандай?

– Қызмет алушыларда қиындықтар тудырмау мақсатында 2022 жылғы 27 қыркүйектен 2025 жылдың 27 қыркүйегіне дейінгі мерзімге Жетісу облысы бойынша Халықты әлеуметтік қорғау саласындағы реттеу және бақылау Комитетінің Жетісу облысы бойынша департаменті және Жетісу

ша филиалының және қалалық/аудандық бөлімдері қызметкерлері қатысып, тақырып шеңберінде қойылған сұрақтарына толық жауаптар берілді. Мүмкіндігінше, алта сайын департаменттің медициналық-әлеуметтік сараптама бөлімдері аудандық ауруханалардың дәрігерлерінің және медициналық қызметкерлеріне семинарлар өткізеді. Мұнда, мүгедектікті белгілеу критерийлері, Ақаулар, МӨС-ке негізсіз жолдамалар, көзбе-көз және сырттай проактивті куәландыруға шағымдану тәртібі, сырттай проактивті куәландыру (қайта куәландыруға) жүргізілетін нозологиялық нысандардың тізбесі, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы толық түсіндіру жұмыстары жүргізіледі.

АЛАТАУ: Мүгедектігі бар азаматтарға

берілетін жәрдемақылар мен әлеуметтік қызметтер жеткілікті деңгейде ме? Жыл басынан бері қанша азаматқа мүгедектік тағайындалды?

– Мүгедектігі бар азаматтарға берілетін жәрдемақы мен әлеуметтік қызметтер көлемі Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес белгіленеді. Бұл көмектер азаматтың мүгедектік тобына, жасы мен еңбекке қабілеттілігіне қарай анықталады. Мемлекет тарапынан көрсетілетін әлеуметтік қолдаулар азаматтардың өмір сүру сапасын арттыру, қоғам өміріне белсенді араласуына жағдай жасау мақсатында тұрақты түрде жетілдіріліп отырады.

2025 жылдың 1 қаңтарынан бастап Жетісу облысы бойынша 4068 адам мүгедек деп танылған, оның ішінде 1123 алғаш рет куәландырудан өткендер болса, 2945 қайта

куәландырудан өткендер. Жалпы Жетісу облысы бойынша 25 462 мүгедектігі бар адам тіркелген.

АЛАТАУ: Қазіргі уақытта медициналық-әлеуметтік сараптама комиссиясы шешімдеріне шағымдану тәртібі қалай жүзеге асады және бұл жүйе қаншалықты тиімді жұмыс істейді? Осы жылы қанша адамның шағымы қаралды?

– 2025 жылдың 1 қаңтарынан бастап Жетісу облысында барлығы 78 шағым қаралды. Оның 45-і сырттай куәландыруға байланысты, 33-і бетпе-бет куәландыруға байланысты.

Куәландырылатын адам немесе оның заңды өкілі сараптамалық қорытындымен келіспеген кезде оны алған күннен бастап үш айдан кешіктірмей шағым береді. Шағымдану Қазақстан Республикасы Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексінің талаптарына сәйкес жүзеге асырылады және шағым келіп түскен күннен бастап 20 жұмыс күн ішінде қарастырылады.

Мемлекеттік көрсетілетін қызметтер проблемалары бойынша шағымдану: шағым аумақтық бөлімшенің басшысының не Комитеттің басшысының атына беріледі. Аумақтық бөлімшелердің, Комитеттің мекен-жайына келіп түскен шағым, оны тіркеген күннен бастап 5 жұмыс күні ішінде қаралуға тиіс.

Көрсетілген мемлекеттік қызмет сапасыз, уақытылы көрсетілмесе, куәландырылатын адам мемлекеттік қызмет көрсету сапасын бағалау және бақылау жөніндегі уәкілетті органға шағыммен жүгінеді. Уәкілетті органның мекен-жайына келіп түскен шағым оны тіркеген күннен бастап 15 жұмыс күні ішінде қаралуға тиіс.

АЛАТАУ: Көп жағдайда мүгедектігі бар адамдар жыл сайын қайта куәлануға мәжбүр. Созылмалы, жазылмайтын аурулар мысалы, аяқ-қолдарынан немесе басқа органдарнан айырылғандар үшін бұл қаншалықты әділетті және адам құқығына сай деп ойлайсыз? Өткені ол органдар қайта орнына келмейді ғой?

– ҚР Премьер-Министрінің орынбасары – Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің 2023 жылғы 29 маусымдағы № 260 бұйрығымен бекітілген «Медициналық-әлеуметтік сараптама жүргізу қағидаларын бекіту туралы» МӨС қағидаларының 31-тармағына сәйкес, егер мүгедектігі бар адамның денсаулығында тұрақты, қайтымсыз өзгерістер болса және оңалту шаралары нәтижесіз болса, сондай-ақ мүгедектік тобы бірнеше жыл қатарынан өзгеріссіз сақталса, онда келесі тәртіппен мүгедектік ұзақ мерзімге немесе мерзімсіз белгіленеді: 1-топ үшін – кемінде 4 жыл бақылаудан кейін; 2-топ үшін – кемінде 5 жыл; 3-топ үшін – кемінде 6 жыл. Сондай-ақ, Қағидаларға сәйкес кейбір ауру түрлері бойынша мүгедектік тобы 5 жыл мерзімге немесе қайта куәландыру мерзімінсіз белгіленеді.

АЛАТАУ: Заида Әбдімананқызы уақытыңызды бөліп, сұхбат бергеніңізге рахмет!

Р.С. Қоғамда мүгедектік мәселесіне қатысты сауалдардың көптеп қойылуы – бұл жүйенің айқын әрі әділетті жұмыс істеуіне деген сұраныстың артқанын көрсетеді. Қарт атаның әңгімесі арқылы басталған бұл зерттеу барысында мүгедектікке байланысты қызметтердің қалай ұйымдастырылып жатқанын, қандай қиындықтар бар екенін және оларды жеңілдету жолында қандай қадамдар жасалып жатқанын анықтауға тырыстым. Жетісу облысы бойынша Халықты әлеуметтік қорғау саласындағы реттеу және бақылау Комитеті Департаментінің басшысы Заида Ілімжановамен болған сұхбаттан түйгенім – қазіргі жүйе ашықтық пен әділеттілікті қамтамасыз етуге бағыттталып келеді. Сырттай (проактивті) куәландыру сынды жаңа тәсілдер, онлайн кеңестер мен халықпен тікелей байланыс – бәрі де азаматтарға қолайлы болу үшін жасалып отыр. Алайда бұл саланың әлі де жетілдіруді қажет ететін тұстары жоқ емес.

Ең бастысы – әр азаматтың құқығы мен қадір-қасиеті қорғалуы тиіс. Ал біз, журналистер мен қоғам белсенділері, осы жүйелердің әділ жұмыс істеуіне бақылаушы бола білуіміз қажет.

Дүйсенбі - Понедельник, 25 тамыз

ХАБАР

05.00 «Дүлдүлдер дүбірі»
06.00 Т/х «Шашу»
07.00 «Оян!»
10.00 Т/с «Зимородок-2»
12.00 Т/х «Келінжан-4»
13.00, 20.00 Т/х «Әйел бақыты»
16.00, 23.00 Т/с «Мажор»
18.00 Новости
18.30 Жаңалықтар
19.00 Т/х «Жаңбырлы ғұмыр»
01.00 Т/с «Перекресток»

жаңалықтар (Алматы об-лысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу об-лысы)
21.00 Итоговые новости (Алматинская область)
21.30 Итоговые новости (Область Жетысу)
22.00 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00, 04.00 «Әзіл студио» ойын-сауық
06.10 «Бесбармак» комедиясында
08.00.00.10 «Айдаһарлар шайқасы»
09.30 МультТ/с «Кунг-фу Панда»
10.30 МультТ/с «Пингвины Мадагаскара»
11.30 МультТ/с «Губка Боб»
13.00 «Стюарт Литтл-2»
14.50 Худ. фильм «Астерикс И Обеликс в Британии»
17.30 Худ. фильм «Паркер»
20.00 Информбюро (рус., каз.)
21.00 Тұсаукесер! «Әділдік алаңы» ток-шоуы
22.00 Худ. фильм «Последний охотник на ведьм»
01.40 «31 әзіл» ойын-сауық
02.40 «Time Vine» ойын-сауық
03.00 «Tik Tok show» ойын-сауық
03.20, 05.00 What's up
04.20 «1001 Өзіл» ойын-сауық
04.30 Телевикторина «Bala battle»
05.20 «Ризамын» ойын-сауық

7 КАНАЛ

06.02 Т/х «Серпін»
07.00 Т/х «Әкесінің баласы»
08.00 Үздік әзілдер
10.00, 20.00 Т/с «Велико-лепный век. Кесем»
11.10, 21.00 Т/с «Стам-бульская невеста»
13.10 Т/х «Жүрекке жазылған жол»
14.30 Т/х «Өмірдің өзі»
15.30 Т/х «Құтқару қызметі»
16.00, 23.00 Т/с «1001 Ночь»
18.00 Жаңалықтар тікелей эфир/
18.30 «Тамырлас тағдырлар». Деректі фильм
19.20 «Жарқыраған жұлдыз». Бағдарлама
19.30 Новости. прямой эфир
23.50 Әйгерім Сейфолланың Сырласуы
00.30 «Тамырлас тағдырлар»
01.00 Late Night Show
02.00 Жаңалықтар. Новости
02.30 Новости
03.00 Т/с «Пока Станица Спит»
03.40 Здоровье с Айнур Тажиной
04.10 «Жұлдызды шаңырақта»
04.40 Q-елі
05.20 Т/х «Ұлы дала жанұясы»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Паутина»
07.00 «Koremiz-шоу»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00 Т/с «Сказки мачехи»
14.10 «Новости»
14.20 «Жаңалықтар»
14.30 «Qoslike» жаңа маусым
18.30 «Басты жаңалықтар»
19.00 «Koremiz-шоу»
20.00 «Главные новости»
20.30 Т/с
01.00 Ночной кинотеатр. «Убойная сила-4»
02.05 «Новости»
02.10 «Жаңалықтар»
02.25 «П@утина»
03.05 «Басты жаңалықтар»
03.30 «Ең алғашқы»

КТК

07.05 «Өнім сен едің»
07.30 «Тоғжан»
09.10 «Было дело»
10.00 Т/с «Чужая семья»
13.30 Т/с «Бессмертник»
15.25 «Реальная мистика»,
18.00 «Құқық пен құрық»
19.00 «Өкінбе сен»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.30 Т/с «Однажды в Чукурова»
23.20 Т/с «Шеф-7»
01.15 Т/с «Цвет мести»
03.00 «Өкінбе сен»
04.15 «Тоғжан»
05.10 «Өнім сен едің»
06.10 Кешкі жаңалықтар

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.15 «Саулықтың сыры»
09.30 «Елік-ай» концерті
11.00 «Әсем әуен»
11.40 «Қазақ үні»
12.05 «Біздің толқын» /тікелей эфир/
12.50 «Саулықтың сыры»
13.05 «Единый народ»
13.30 «Келіп көр»
14.00 «Әзекжарды»
14.30 «Арнайы репортаж»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.25 «Мақсатына жеткендер»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 «Шіркін-ай»
17.30 «Абадан»
18.00 «19 аймақ» /тікелей эфир
18.40 «Баспасөзге шолу»
19.00 «Бейкүнә қыз»
19.30 «Ғибрат»
20.00 Қорытынды

Сейсенбі - Вторник, 26 тамыз

ХАБАР

05.00 «Дүлдүлдер дүбірі»
06.00 Т/х «Шашу»
07.00 «Оян!»
10.00 Т/с «Зимородок-2»
12.00 Т/х «Келінжан-4»
13.00, 20.00 Т/х «Әйел бақыты»
15.10 «Әлеумет»
15.30 «Дәстүр»
16.00, 23.00 Т/с «Мажор»
18.00 Новости
18.30 Жаңалықтар
19.00 Т/х «Жаңбырлы ғұмыр»
01.00 Т/с «Перекресток»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Паутина»
07.00 «Koremiz-Шоу»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00 «Модный приговор»
10.55 «Давай поженимся!»
11.45 Т/с «Доктор преображенный»
13.00 «Пусть говорят»
14.10 «Новости»
14.20 «Жаңалықтар»
14.30 «Qoslike». Жаңа Маусым
18.30 «Басты жаңалықтар»
19.00 «Koremiz-Шоу». Жаңа Маусым
20.00 «Главные новости»
20.30 Т/с
01.00 Ночной кинотеатр. «Убойная сила-4»
02.05 «Новости»
02.10 «Жаңалықтар»
02.25 «Паутина»
03.05 «Басты жаңалықтар»
03.30 «Ең алғашқы»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.25 «Тоғжан»
09.00 Вечерние новости
09.30 «Было дело», документальный детектив
10.20 Т/с «Шеф-7»
12.20 Т/с «Однажды в Чукурова»
14.20 Т/с «Бессмертник»
16.10 «Реальная мистика»,реалити-шоу
18.00 «Құқық пен құрық»
19.00 «Өкінбе сен»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.30 Т/с «Однажды в Чукурова»
23.20 Т/с «Шеф-7»
01.15 Т/с «Цвет мести»
02.50 «Өкінбе сен»
04.10 «Тоғжан»
06.10 Кешкі жаңалықтар

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.15 «Саулықтың сыры»
09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы)
10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.30 Новости (Алматы облысы)
11.00 Новости (Жетісу облысы)
11.30 «Әсем әуен»
12.00 «Аман болайық» /тікелей эфир/
12.40 «Әсем әуен»
12.50 «Саулықтың сыры»
13.05 «19 аймақ»
13.40 «Баспасөзге шолу»
14.00 «Бейкүнә қыз»
14.30 «Ғибрат»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир

15.20 «Әсем әуен»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 «Ділмар»
17.10 «Ой-сарап»
17.35 «Әсем әуен»
18.00 «19 регион» /тікелей эфир
18.40 «Қазақ үні»
19.00 «Қатыгез келін»
19.30 «Әсем әуен»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алматинская область)
21.30 Итоговые новости (Область Жетысу)
22.00 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00, 04.00 «Әзіл студио» ойын-сауық
06.30, 02.20 «31 әзіл» ойын-сауық
06.50 , 20.00 Информбюро (рус., каз.)
08.00 , 00.40 «Айдаһарлар шайқасы» Т/хсы
09.30 МультТ/с «Кунг-фу Панда»
10.30 МультТ/с «Пингвины Мадагаскара»
11.30 МультТ/с «Губка Боб»
12.50 Худ. фильм «Ангелы Чарли»
15.00 Худ. фильм. «Исходный код»
17.00 Худ. фильм «Годзилла»
21.00 Тұсаукесер! «Әділдік алаңы» ток-шоуы
22.00 Худ. фильм «Союзнники»
02.40 «Time Vine» ойын-сауық
03.00 «Tik Tok show» ойын-сауық
03.20, 05.00 «What's up?» ойын-сауық
04.20 «1001 Өзіл» ойын-сауық
04.30 Телевикторина «Bala battle»
05.20 «Ризамын» ойын-сауық

7 КАНАЛ

06.02 Т/х «Серпін»
07.00 Т/х «Әкесінің баласы»
08.00, 13.10 Т/х «Жүрекке жазылған жол»
09.00, 02.00 Жаңалықтар
09.30, 02.30 Новости
10.00, 20.00 Т/с «Велико-лепный век. Кесем»
11.10, 21.00 Т/с «Стамбульская невеста»
14.30 Т/х «Өмірдің өзі»
15.30 Т/х «Құтқару қызметі»
16.00, 23.00 Т/с «1001 Ночь»
17.00 «Фактор страха». Реалити-шоу
18.00 Жаңалықтар
18.30 «Тамырлас тағдырлар». Деректі фильм
19.20 «Жарқыраған жұлдыз». Бағдарлама
19.30 Новости
23.50 Әйгерім Сейфолланың Сырласуы
00.30 «Тамырлас тағдырлар». Деректі фильм
01.00 Late Night Show
03.00 Т/с «Пока Станица Спит»
03.40 Здоровье с Айнур Тажиной
04.10 «Жұлдызды шаңырақта»
04.40 Q-елі
05.20 Т/х «Ұлы дала жанұясы»
05.53 Yзіліс

Сәрсенбі - Среда, 27 тамыз

ХАБАР

05.00 «Дүлдүлдер дүбірі»
06.00 Т/х «Шашу»
07.00 «Оян!»
10.00 Т/с «Зимородок-2»
12.00 Т/х «Келінжан-4»
13.00, 20.00 Т/х «Әйел бақыты»
15.10 «Біздің назарда»
15.30 «Көзқарас»
16.00, 23.00 Т/с «Мажор»
18.00 Новости
18.30 Жаңалықтар
19.00 Т/х «Жаңбырлы ғұмыр»
01.00 Т/с «Перекресток»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Паутина»
07.00 «Koremiz-шоу»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00 «Модный приговор»
10.55 «Давай поженимся!»
11.45 Т/с «Доктор преображенный»
13.00 «Пусть говорят»
14.10 «Новости»
14.20 «Жаңалықтар»
14.30 «Qoslike» жаңа маусым
18.30 «Басты жаңалықтар»
19.00 «Koremiz-шоу». жаңа маусым
20.00 «Главные новости»
20.30 Т/с «Группа «Zeta-2»»
01.00 Ночной кинотеатр. «Убойная сила-4»
02.05 «Новости»
02.10 «Жаңалықтар»
02.25 «Паутина»
03.05 «Басты жаңалықтар»
03.30 «Ең алғашқы»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар (қайталау)
07.25 «Тоғжан»
09.00 Вечерние новости
09.30 «Было дело», документальный детектив
10.20 Т/с «Шеф-7»
12.20 Т/с «Однажды в Чукурова»
14.20 Т/с «Бессмертник»
16.10 «Реальная мистика», реалити-шоу
18.00 «Құқық пен құрық». 19.00 «Өкінбе сен»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.30 Т/с «Однажды в Чукурова»
23.20 Т/с «Шеф-7»
01.15 Т/с «Цвет мести»
02.50 «Өкінбе сен»
04.10 «Тоғжан»
06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.15 «Саулықтың сыры»
09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы)
10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.30 Новости (Алматы облысы)
11.00 Новости (Жетісу облысы)
11.30 «Ой-сарап»
12.05 «Біздің толқын» /тікелей эфир/
12.50 «Саулықтың сыры»
13.05 «19 регион»
13.40 «Әсем әуен»
14.00 «Қатыгез келін»
14.25 «Әсем әуен»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир

15.20 «Әсем әуен»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 «Менің анам»
16.35 «Келіп көр»
17.00 «Ой-сарап»
17.30 «Жетісу әуендері»
18.00 «19 аймақ» /тікелей эфир
18.40 «Қазақ үні»
19.00 «Мақсатына жеткендер»
19.30 «Агро аймақ»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алматинская область)
21.30 Итоговые новости (Область Жетысу)
22.00 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00, 04.00 «Әзіл студио»
06.30, 01.30 «31 әзіл»
06.50, 20.00 Информбюро (рус., каз.)
09.30 Му МультТ/с «Кунг-фу Панда»
10.30 МультТ/с «Пингвины Мадагаскара»
11.30 МультТ/с «Губка Боб»
12.50 Худ. фильм «Ангелы чарли-2»
15.30 Худ. фильм «Последний охотник на ведьм»
18.00 Худ. фильм «Анаконда-2: охота за проклятой орхидеей»
21.00 Тұсаукесер! «Әділдік алаңы» ток-шоуы
22.00 Худ. фильм «Восстание»
02.30 «Time Vine» ойын-сауық
03.00 «Tik Tok show» ойын-сауық
03.20, 05.00 «What's up?» ойын-сауық
04.20 «1001 Өзіл» ойын-сауық
04.30 Телевикторина «Bala battle»
05.20 «Ризамын» ойын-сауық

7 КАНАЛ

06.02 Т/х «Сен bossың»
07.00 Т/х «Әкесінің баласы»
08.00, 13.10 Т/х «Жүрекке жазылған жол»
09.00, 02.00 Жаңалықтар
09.30, 02.30 Новости
10.00, 20.00 Т/с «Велико-лепный век. Кесем»
11.10, 21.00 Т/с «Стамбульская невеста»
14.30 Т/х «Өмірдің өзі»
15.30 Т/х «Құтқару қызметі»
16.00 Т/с «1001 Ночь»
17.00 «Фактор страха». Реалити-шоу
18.00 Жаңалықтар тікелей эфир/
18.30 «Тамырлас тағдарлар». Деректі фильм
19.20 «Жарқыраған жұлдыз». Бағдарлама
19.30 Новости.
22.00 Т/с «Карадайы. Бесценная правда»
23.30 Әйгерім Сейфолланың Сырласуы
00.30 «Тамырлас тағдырлар». Деректі фильм
01.00 Late Night Show
03.00 Т/с «Пока Станица Спит»
03.40 Здоровье с Айнур Тажиной
04.10 «Жұлдызды шаңырақта»
04.40 Q-елі
05.20 Т/х «Ұлы дала жанұясы»
05.53 Yзіліс

АДАМ ЕҢБЕК – ЕСКЕРУСІЗ ҚАДІМАЙСЫ

Гүлнұр БАЙМҰХАН

«Алатау»

АЛАТАУ: Еңбек инспекциясының негізгі жұмыстары мен қандай шараларды жасайтыны туралы толық айтып өтесіз бе?

— Әрине, Еңбек инспекциясының негізгі қызметтері ол: еңбек заңнамасының сақталуын бақылау, яғни жұмыс берушілердің Еңбек кодексіне сәйкес әрекет етуін тексереді. Жұмысшылардың еңбек шарттарындағы - жұмыс уақыты, демалысы, жалақы және еңбек қауіпсіздігін талаптарының сақталуын бақылайды.

2025 жылы атқарылған жұмыстар нәтижесінде 58 тексеріс жүргізіліп, 61 заң бұзушылық анықталды.

Еңбек дауларын шешуге қатысу, жұмыскер мен жұмыс беруші арасындағы даулы жағдайларды қарастырып, сондай-ақ, жұмыскерлердің арыз-шағымдарын қарап, заң аясында шешім қабылдайды.

Сонымен қатар, жұмыс орындарындағы қауіпсіздік пен еңбекті қорғауды, өндірістік жарақаттардың алдын алу шараларын тексеріп, қауіпсіз еңбек жағдайларын қамтамасыз етуді талап етеді. Арыз негізінде тексеріс жүргізіп, кәсіпорындарға жоспардан тыс тексерулер жасап, тексеру нәтижесінде заң бұзушылық анықталса, әкімшілік шара қолданылады.

Сонымен қатар, жазатайым оқиғаларды тергеу барысында жұмыс орнында болған жазатайым жағдайларды тексеріп, себептерін анықтап қауіпсіздік талаптарының бұзылуына байланысты кінәлі тұлғаларды анықтайды және нәтижесін құқық қорғау органдарына жолдайды.

АЛАТАУ: Еңбек инспекциясына қандай мәселелер бойынша жүгінуге болады?

— Еңбек инспекциясына еңбек қатынасына байланысты мәселелер бойынша жүгінуге болады. Олардың ішінде, жалақы төлемеге немесе кешіктіру, демалыс ақысын немесе жұмыстан шыққанда есептелетін төлемдерді бермеген жағдайда, сонымен қатар, еңбек шартының болмауы немесе заңсыз өзгертілуі, еңбек шартын жасамай жұмысқа алу, жұмысқа қабылданған кезде шарттың көшірмесін бермеу, демалыс немесе еңбек демалысын бермеу, артық жұмыс істетіп, оған қосымша ақы төлемеге, демалыс күндері немесе түнгі уақытта жұмысқа тарту ережелерін бұзу, жұмыс орнында қауіпсіздік ережелерінің бұзылуы, арнайы киім, қорғаныс құралдарын бермеу, заңсыз жұмыстан шығару, жұмыстан шығарған кезде өтемақы төлемеге, мүгедектік, жүктілік, бала күтімі бойынша заңды құқықтарды бұзу кезінде арыз жазылып сол арыздың негізінде тексеріс жүргізіледі.

АЛАТАУ: Егер жалдамалы жұмысшы (мысалы, құрылысшы) еңбек шарты жасалмай, тіркелмеген күйде белгілі бір компанияның қоластында жұмыс істейтін болса, онда ол жұмыс барысында жарақат

АЙНАЛА ӨДІЛЕТСІЗДІК АЛАҒЫНА АЙНАЛҒАН УАҚИТТА МАҢДАЙТЕРМЕНЖҰМЫСІСТЕПЕҢБЕКАҚЫСЫНАҚОЛЖЕТКІЗЕ АЛМАЙ ЖҮРГЕН ХАЛЫҚ ҚАНШАМА. ТІПТІ, ОЛАРДЫҢ БІРАЗЫ МҰНДАЙ ЖАҒДАЙДА ҚАЙДА БАРЫП, КІМНЕН КӨМЕК СҰРА-РЫН БІЛМЕЙ ЖАТАДЫ. ӨТКЕН ЖЫЛ СОҢЫНДА ОСЫНДАЙ МӘСЕЛЕМЕН БІРАЗ ҚҰРЫЛЫСШЫЛАР «ЕҢБЕКАҚЫМЫЗДЫ БЕРМЕДІ» ДЕГЕН ШАҒЫМЫН РЕДАКЦИЯҒА ЖІБЕРГЕН БОЛА-ТЫН. ОСЫНДАЙ ЖАҒДАЙҒА ТАП БОЛҒАН СӨТТЕ КІМГЕ ЖҮГІНУ КЕРЕК ДЕГЕН СҰРАҚТЫ ӨЗІМІЗГЕ ДЕ ҚОЯ КЕЛЕ, ЖЕТІСУ ОБЛЫ-СЫ БОЙЫНША ЕҢБЕК ИНСПЕЦИЈАСЫНЫҢ БАСШЫСЫ БАТЫР МОЛДАХМЕТОВПЕН БАСҚАРМАНЫҢ ЖҰМЫСЫН АЙҚЫНДАУ МАҚСАТЫНДА СҰХБАТ ЖҮРГІЗДІК.

алса немесе қауіпсіздікке қатысты мәселе туындаса, бұл жағдайда жұмыс беруші оның қауіпсіздігіне жауапты ма? Мұндай жағдайда еңбек инспекциясы не істей алады? Немесе еңбек ақысы төленбесе қайда бару керек?

— Иә, жалдамалы жұмыскер мен жұмыс беруші арасында ресми еңбек шарты болмаса да, жұмыскер өз еңбек құқықтарын заң аясында дәлелдеуге құқылы.

Алайда, жұмыскердің қолында аталған еңбек шартының болмауы, оның еңбек құқықтарының тиісті деңгейде қорғалуына мүлкіндік бермеуі мүмкін. Сонымен қатар, сот немесе еңбек инспекциясы тарапынан жүргізілген тексерулер жұмыскер қалайтындай тиісті нәтиже бермеуі мүмкін.

Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасына сәйкес, жұмыс беруші жұмысшының еңбек қауіпсіздігі мен денсаулығына жауапты және еңбек шартына сәйкес еңбек қауіпсіздігі бойынша жұмыскер

алдында тиісті міндеттері бар.

Өндірістік жарақат жұмыс орнында болған жағдайда жұмыс беруші Еңбек инспекциясына тиісті хабарлама жолдайды, немесе жұмыскер Еңбек инспекциясына арыз жазуға құқылы. Нәтижесінде, жұмыс берушіге қатысты тексеріс тағайындалып, әкімшілік айыппұл қолданылады, сондай-ақ жұмыскерге ем алу уақытына толық орта жалақысы сақталады.

Еңбек ақысы төленбеген жағдайда, аумақтық еңбек инспекциясына жазбаша немесе электронды түрде шағым беріп немесе сотқа жалақысын өндіріп беру туралы талап арыз түсіре алады.

АЛАТАУ: Жазатайым оқиға болған жағдайда еңбек инспекциясы қандай тәртіппен тергеп-тексеру жүргізеді? Сонымен қатар, мүгедектерді жұмыспен

қамту қандай жүргізіледі?

— Қазақстан Республикасының Еңбек Кодексінің 187-бабының 2-тармағы 1-тармақшасына сай, жұмыс беруші еңбек қызметіне байланысты жазатайым оқиға туралы 1 тәулік ішінде еңбек жөніндегі уәкілетті мемлекеттік орган белгілеген нысан бойынша еңбек инспекциясы бойынша аумақтық бөлімшеге хабарлауға міндетті.

Жұмыс берушіден тиісті хабарлама алған сәттен бастап, зардап шеккен азаматтың еңбек қызметіне байланысты алған жарақатының ауырлығын дәрежесіне сәйкес, арнайы тергеп тексеру жұмыстарын жүргізілу

266 жұмыскерге 120 млн. 646 мың теңге көлемінде жалақы берешегін төлетті.

мәселесі айқындалады. Жарақаттың ауырлық деңгейін уәкілікті жергілікті денсаулық сақтау органдары анықтайды. Егер, жұмыскер қайтыс болса немесе жарақат деңгейі ауыр, топтық жарақат, топтық улану болған жағдайда бұл жағдайлар арнайы тергеп тексеруге жатады.

Оқиға жоғарыда аталған талаптарға сай келсе, жұмыс беруші келесі кезекте жазатайым оқиғаны арнайы тергеп тексеру мақсатында еңбек инспекциясы бойынша аумақтық бөлімшеге комиссия мүшелерін бекітеді. Комиссия мүшелері өз алдына орын алған оқиғаны жан-жақты және объективті түрде Үкіметпен бекітілген 1055 бұйрық талаптарына сай, тергеп тексеру барысында кінәлі тұлғаны анықтайды.

Бұдан бөлек, еңбек қызметіне байланысты жазатайым оқиғаларды тергеп-тексерудің жалпы ережелері және оларды есепке алу қағидаларын ескеру қажет. Мәселен, зардап шеккен азамат алкогольдік ішімдік есебінен масаң күйде, ұрлық кезінде болса немесе жарақаты жұмыс жасау барысында орын алмаса, бұл еңбек қызметіне байланысты жазатайым оқиға болып есептелмейді.

Азаматтарды жұмыспен қамту, соның ішінде мүгедектігі бар азаматтарды жұмыспен қамту Еңбек инспекциясының құзыретіне жатпайды. Қолданыстағы заңнамаға сәйкес, барлық санаттағы жұмыспен қамту жұмыстарын жергілікті әкімдік, облыстық Жұмыспен қамту басқармасы және оның құрылымдық мекемелері жүргізеді.

АЛАТАУ: Жеке және заңды тұлғалардың еңбек қорғау және қауіпсіздігі, халықты жұмыспен қамту, мүгедектерді әлеуметтік қорғау мәселелері бойынша қандай жұмыс атқарасыздар?

— Еңбек инспекциясы бойынша аумақтық бөлімше Қазақстан Республикасының Еңбек Кодексінің 17-бабының талаптарына

сәйкес, қызмет атқарады. Жоғарыда хабарлағанымыздай, халықты жұмыспен қамту, мүгедектерді әлеуметтік қорғау мәселелері еңбек инспекциясы департаментінің құзіреттілігіне жатпайды.

Жеке және заңды тұлғалардың еңбек қорғау және қауіпсіздігі бойынша жұмыс департаменттің маңызды мақсаттарының бірі болып табылады. Бүгінде, орын алған жазатайым оқиғаларды сапалы түрде тексеру жұмыстары, еңбек қорғау және еңбек қауіпсіздігі талаптары бұзылған жағдайда шұғыл түрде тексеру жұмыстары жүргізіліп, тиіс хаттама немесе ескертулер мен ұйғарымдар беріледі. Бұдан бөлек, жұмыскерлерді жазатайым оқиғалардан міндетті сақтандыру мәселесі бойынша түсіндіру жұмыстары жүргізіледі.

Алдын алу жұмыстары да ескерусіз қалмады, бүгінде жазатайым оқиғаларды болдырмау мақсатында Департаментпен әлеуметтік желілерде, жиындарда, түсіндірме жұмыстарында және брифингтерде еңбек қауіпсіздігі мәселесі ұдайы түрде қозғалады.

АЛАТАУ: Жыл басынан бері қанша даулы

Заң талаптарын өрескел бұзған жұмыс берушілерге 3 млн 303 мың теңге көлемінде әкімшілік айыппұл салынып, мемлекет есебіне аударылды.

мәселе еңбек инспекциясында қаралды? Бүгінде дау тудыратан мәселелер азайды ма, әлде көбеюде ме?

— Еңбек дауы мәселелері Еңбек Кодексінің 159-бабына сай, жұмыскердің жұмыс орнындағы келісу комиссиясымен немесе сотпен қаралады. Департамент еңбек дауларын қарауға құзыреттілігі жоқ.

Бірақ, ағымдағы жыл басынан бері Департаментпен 410 азаматтың арыз, талап, өтініштері қаралып заң шеңберінде тиісті жауап ұсынылды. Өтініштердің басым көпшілігі еңбек заңнамасы талаптарын түсіндіру, жұмыс берушілердің уақытылы жалақы төлемеге және еңбек қауіпсіздігі жөнінде түседі.

Халықтың өз құқықтарын білуіне, Департамент тарапынан тиісті профилактикалық жұмыстардың жүргізілуіне және Е-өтініш жүйесін қолданушылар саны артуына байланысты Департаментке түскен өтініштер саны аз емес. Жалпы, облыс аумағында еңбек ахуалы тұрақты болып табылады.

АЛАТАУ: Батыр Қайыркөнұлы әңгімеңізге рахмет, сізге қызметтік табыс тілейміз!

Менің кеңесім: Уақыт жоғалтпаңыз!

Алимент төленбей жатса уақыты созылғаны. Мәселені өз бетіңізбен шешуге тырысудың орнына, дереу жеке сот орындаушысының көмегіне жүгініңіз.

Бізге келу үшін сізде сот бұйрығы немесе атқару парағы болуы тиіс. Осы құжаттармен біз борышкерді тауып, оның мүлкін анықтап, қарызды өндіру үшін барлық заңды шараларды қолданамыз. Біздің басты мақсатымыз – сіздің және балаңыздың құқығын қорғау.

Есіңізде болсын, баланың қажеттіліктерін қамтамасыз ету – ата-ананың басты міндеті. Ал оның орындалуын қадағалау – біздің жұмысымыз.

Ержан ХИЗАТОВ, Жетісу облысы бойынша жеке сот орындаушысы

ЗАҢ ЖӘНЕ ҚОҒАМ

АЛИМЕНТ – АТА-АНАНЫҢ БАСТЫ МІНДЕТІ

Алимент – бұл тек заңдық ұғым емес, бұл бала құқығы мен оның болашағын қамтамасыз ететін маңызды міндет. Жеке сот орындаушысы ретінде мен бұл мәселемен жиі кездесемін, сондықтан оның қаншалықты маңызды екенін жақсы білемін. Мақсатым — осы мақала арқылы алимент туралы түсініктерді нақтылап, төленбеген жағдайда қандай әрекеттер жасау керектігін көрсету.

Көпшілік алиментті ажырасқаннан кейінгі жаза ретінде қабылдайды, бірақ бұл – қате түсінік. Алименттің негізгі мақсаты – ата-ананың бала алдындағы міндетін орындауына көмектесу. Қазақстан заңнамасы баланың лайықты өмір сүруін, дамуын және тәрбиесін қамтамасыз етуді басымдыққа қояды.

Алимент мөлшері сот шешімімен белгіленеді және ол ата-ананың табысына байланысты:

- Бір балаға – табыстың 1/4 бөлігі.
- Екі балаға – 1/3 бөлігі.

- Үш және одан да көп балаға – 1/2 бөлігі.

Егер ата-ананың табысы тұрақсыз болса немесе бейресми жұмыс істесе, сот алиментті айлық есептік көрсеткішке (АЕК) байланыстырылған қатты ақшалай сомада белгілейді. Бұл баланың құқығын қорғауға және оның тұрақты қаржылық қолдау алуына кепілдік береді.

Алимент төленбеген кездегі әрекеттер Алименттің төленбеуі — өкінішке орай, жиі кездесетін жағдай. Мұндай кезде біз, сот

АТАМНЫҢ

ЖАҚЫНДА ҚАРА ШАҢЫРАҚҚА БАРЫП, АТА-АНАМ, БАУЫРЛАРЫММЕН ӘҢГІМЕ-ДҮКЕН ҚҰРЫП ОТЫР ЕДІК. СОЛ ӘҢГІМЕ ҮСТІНДЕ АНАМ (СӘУЛЕ АЙТМҰХАМБЕТ-ҚЫЗЫ) ОРНЫНАН ТҰРЫП КЕТТІ ДЕ: – БАЛАМ, МЫНДА КЕЗІНДЕ АТАҢНЫҢ ЖАЙНАМАЗЫН САЛЫП, ІЛІП ҚОЯТЫН ДОРБАСЫ БАР ЕДІ, СОНДА АТАҢНАН ҚАЛҒАН ДӘПТЕРЛЕРІ САҚТАУЛЫ ТҰР, - ДЕП, ІЛУЛІ ТҰРҒАН ДОРБАДАН 5-6 ДӘПТЕР АЛЫП ШЫҚТЫ ДА: – МЫНАУ НҰРЖІГІТ АТАҢНЫҢ ЖАЗҒАН ӨЛЕҢДЕР ДӘПТЕРІ ЕДІ, ОНЫҢ ҚАНШАЛЫҚТЫ ҚҰНДЫЛЫҒЫ БАР ЕКЕНІН БІЛМЕЙМІН, БІРАҚ ЕЛДІҢ БӘРІ АТАҢНЫҢ ЖАЗҒАНДАРЫН ІЗДЕП ТАППАЙ ЖҮРУШІ ЕДІ, ОСЫНЫ САҒАН БЕРЕЙІН, - ДЕП, МАҒАН АЛТЫ ДӘПТЕРДІ ҚОЛЫМА ҰСТАТЫП, ТАБЫС ЕТТІ.

СОЛ АЛТЫ ДӘПТЕРДІ АЛҒАН СОҢ БЕТТЕРІН АШЫП ҚАРАСАМ, БӘРІ ТӨТЕ ЖАЗУМЕН ЖАЗЫЛҒАН. ОНЫ МЕН ОҚИ АЛМАДЫМ. СОНДЫҚТАН ТӨТЕ ЖАЗУДЫ БҮГІНГІ ҚАЗАҚ ТІЛІНЕ АУДАРАТЫН АДАМ ІЗДЕДІМ. ТӨТЕ ЖАЗУ – ҚАЗАҚ ЖАЗУЫНЫҢ ТАРИХЫНДА ЕРЕКШЕ ЖАЗУ ТҮРІ. АРАБ НЕГІЗДІ ЕСКІ ЖАЗУДЫ РЕФОРМАЛАП, ТӨТЕ ЖАЗУДЫ ХАЛЫҚҚА ҰСЫНҒАН – ҰЛТ ҰСТАЗЫ А.БАЙТҰРСЫНҰЛЫ 1912 ЖЫЛЫ АРАБ ТАҢБАЛАРЫН ҚАЗАҚ ФОНЕТИКАСЫНА ИКЕМДЕЙДІ, ОЛ ҮШІН ҚАЗАҚ ДЫБЫСТАРЫ ЖОҚ ТАҢБАЛАРДЫ ӨЛІПБИДЕН ШЫҒАРАДЫ, АРАБША ТАҢБАСЫ ЖОҚ ДЫБЫСТАРЫНА ТАҢБА ҚОСАДЫ, ҚАЗАҚ ТІЛІНІҢ ЖУАНДЫ-ЖІІШКЕЛІ ҮНДЕСТІК ЗАҢЫНА САЙ ЖАЗУҒА ЫҢҒАЙЛЫ ДӘЙЕКШІ БЕЛГІ ЖАСАЙДЫ. СӨЙТІП, «ТӨТЕ ЖАЗУ» ДЕП, ӨЗГЕЛЕР «БАЙТҰРСЫНОВ ЖАЗУЫ» ДЕП АТАҒАН ҚАЗАҚТЫҢ ҰЛТТЫҚ ӨЛІПБИІН ЖАСАДЫ. 1929 ЖЫЛҒА ДЕЙІН ОСЫ ӨЛІПБИ ХАЛЫҚТЫҢ КЕРЕГІН ӨТЕДІ.

ТӨТЕ ЖАЗУДЫ ҚАЗІР КІМ БІЛЕДІ? - ДЕП АУДАРАТЫН АДАМ ІЗДЕП, ЕСІМЕ АЙДЫН КӨЛІМХАН ТҮСІП, ОДАН АУДАРЫП БЕРУІН ӨТІНДІМ. АЙДЫН БҰРЫН БІЗДЕ ҚЫЗМЕТ ІСТЕП КЕТКЕН ЕДІ. ДӘПТЕРЛЕРДІ КӨРСЕТІП, АЙДЫН БАУЫРЫМА ТӨТЕ ЖАЗУДЫ АУДАРЫП БЕРУГЕ МҮМКІНДІГІ ҚАНДАЙ? - ДЕП ЕДІМ, ОЙЛАНБАСТАН КЕЛІСЕ КЕТТІ.

ҚАРАП ОТЫРСАМ, АТАМНЫҢ 1930 ЖЫЛДАН БАСТАП 1980 ЖЫЛДАР АРАЛЫҒЫНДА ӨЛЕҢ ЖОЛДАРЫМЕН ЖАЗЫЛҒАН ХАТТАРЫ ЕКЕН. ОНЫҢ ҚАНДАЙ ҚҰНДЫЛЫҒЫ БАР ЕКЕНІН ОҚЫРМАН ӨЗІ ТАРАЗЫЛАЙ ЖАТАР ДЕГЕН ОЙМЕН АТАМНЫҢ ӨЛЕҢ-ХАТТАРЫН ГАЗЕТКЕ БЕРУДІ ЖӨН КӨРДІМ. ӨЙТКЕНІ МҰНДА БІРАЗ ЕЛГЕ ТАНЫМАЛ АДАМДАРДЫҢ АТТАРЫ, ТӨЛЕК-ТӨРЕ, БАҚТЫБАЙ МЕН СҮЙІНБАЙ АТАМЫЗДЫҢ КЕЗДЕСУІ, ҚАБЛИСА АТАМЫЗ БЕН ТАУТАН ҚЫЗДЫҢ АЙТЫСЫ, АУЫЛ АҚСАҚАЛДАРЫ, «МИҒРАЖ» ДЕП АТАЛАТЫН 1978 ЖЫЛЫ ЖАЗҒАН ӨЛЕҢІ БАР ЕКЕН. ОЛ КІСІНІҢ ӨЛЕҢДЕРІН АҚЫН - ЖАЗУШЫЛАР ІЗДЕП ЖҮРІП ОҚИТЫНЫ ЕСІМІЗДЕ. СОНДЫҚТАН МЕН ЖҮНІСБЕКҰЛЫ НҰРЖІГІТ АТАМНЫҢ ОСЫ ЕҢБЕКТЕРІН ОНЫҢ БІЗГЕ ЖЕТКЕН АСЫЛ МҰРАСЫ РЕТІНДЕ ҚАБЫЛДАП, ОҚЫРМАН НАЗАРЫНА ҰСЫНЫП ОТЫРМЫН.

БАҚБЕРГЕН ТУКИБАЕВ

Шежіреші әрі жырау -
Нұржігіт Жүнісбеков

(25.02.1903 - 27.02.1987)

МОЛ МҰРА ҚАЛДЫРҒАН ҒҰЛАМА ЖАН

Ел ішінде ескі тарихымызды, ежелгі рухани қазынамызды жетік біліп, жалықпай жинап, артына баға жетпес мол мұра қалдырған ғұлама қарттар болған. Олар сол жиған-терген, білген-түйгенін өзінше сұрыптап, қорытып, дамытып, қағаз бетіне түсіріп қана қоймай, тірлігінде замандас-тұстастарының құлағына сіңіріп, санасына құйып, жан дүние, ой өрісінің өсіп-жетілуіне айтарлықтай үлес қосудан болған.

Біздің өңірімізде солардың бірі де, бірегейі, шежіреші әрі жырау Нұржігіт ақсақал Жүнісбек ұлы еді. Ол XX ғасырдың басында, 1903 жылдың көктем айында Қарасу ауылында дүниеге келді. Жасынан оқу-білімге зерек, халықтың арғы-бергідегі тарихи, әдеби мұраларын уызынан жарып, бойына сіңіріп өскен ол, өзі де сөз өнерінен, ақындық дарыннан құралақан емес-тін. Араб әрпімен маржандай тізіп толтырған жүздеген дәптерлері, ондағы ел мен жер тарихынан сыр толғайтын шежіре, хикаялары, заман мен адам хақындағы, имандылық, тәуба-тәупиық, қанағатрақым, мейірім-қайырым, ізет-ілтипат сықылды жалпы адами

ізгі қасиеттер иірімдеріне бойлаған уағыз-толғамдары, өмірдің көнеден бергі ең өзекті философиялық өрістерін шарлаған, әрі уақиға желісімен де, әсерлі, әсем тілмен де тыңдаушы мен оқушыны көміл баурап өкететін төл туындылары - қисса-дастандары, өлең жырлары терең де, мағыналы, маңызды.

Ғұлама қарттың артында қалған кітапханасынан XIX ғасырда және XX ғасырдың бас кезінде сонау Қазан, Ташкент, Санкт-Петербург және тағы басқа баспаларда жарық көрген қазақ кітаптары, ғұмыр бойы асқан іңкәрлік, ұқыптылықпен жинап, құрастырған фольклорлық материалдар, оның ішінде әсіресе Қабан жырау, Бақтыбай, Мәйке, Қыдыралы, Мәулімбай, Есенгелді басқа да белгілі-белгісіз ақындардың шығармалары, түрлі айтыс үлгілері, тәлімдік, ғибраттық толғамдарға толы. Кезінде академик Әлкей Марғұлан, өзге де тарихшы-этнограф, әдебиетші-фольклоршы ғалымдар Нұржігіт Жүнісбекұлының өз аузынан да, кейін артында қалдырған мұрасынан да көп асыл дүниелер алып, ғылыми зерттеулер материалы

ретінде пайдаланған, әлі де бұл мол қазынадан іздегенін тауып, сұрағанын алып жатқандар жоқ емес.

Журналист-жазушы, фольклоршы Ораз Исмаилов «Ескелді би», «Балпық әулие», «Орақты батыр» кітаптарын жазғанда Нұрекеңнің өз аузынан айтқандарын, материалдарын пайдаланған. Ал оның төл шығармалары өлең-жырлары, қисса-дастандары бірнеше кітаптік дүние. Қарт жыраудың «Қызқұлаған» дастаны болса оның ақындық қуаты мен ойшылдық өресін аңғартатын шығарма. Текелінің тауы бар Қора, Шажа, Бір сұлу қыз Шажада болған қаза. Қысасы кер заманның, содыр заңы, Жазықсыз жас балаға қылған жаза, деп басталатын өлең шұмақтары XVIII-ғасырдың орта шамасында болған оқиға теңсіздік пен зұлымдық, мөлдір махаббат пен кіршіксіз таза сезімнің қылын шертіп, өзіне баурап алып кетеді. Бір құз бар Текеліде «Қызқұлаған», Белгілі кім қуанып, кім жылаған. Сойқанды сұм тобырдың озбырлығы, Сорлыны ұрып жығып, жұлмалаған.

Мөлдекше мұны жазып өлең қылдым, Анығын қарт адамнан

сұрап білдім. Күлпәш пен Дариға қыз егіз туған, Қызы екен Жалайырда Өлімқұлдың.

Тағы бар Текеліде «Солдат сайы», Жайлауы өріс, қоныс жер шұрайы. Оның да жотасында отырады, Шынжыр балақ, шұбар төс би мен байы. Дастанның негізгі мазмұны осылайша өрби отырып, үстем тап заманындағы махаббат теңсіздігін аша түседі. Дастанның көлемі 728 жол, жазылуы жатық, мазмұны терең, оқырманға түсінікті тілмен баяндалған. Бұдан Нұржігіт ақсақалдың ақындық талантын айқын аңғарамыз. Нұржігіт Жүнісбекұлы бүкіл өмірін Жетісу ауылында өткізді. Осында отбасын құрды, еңбек етті. Ұзақ жылдар бойы ауылда хат тасушы болды. Өз жұмысын адал атқарды. Дүниеден 1987 жылы қайтты. Артында қалған бала-шағалары бар. Олар Нұржігіт қарияның өмір сүрген үйінде түтінін түтетіп отыр.

Әбдіқадыр АЛАШБАЕВ

ТӨТЕ ЖАЗУЫ

1-ДӘПТЕР

**БАҚТЫБАЙДЫҢ ТӨЛЕККЕ
БЕРГЕН СӘЛЕМІ**

Нұржігіт Жүнісбекұлының ертедегі
төте жазуда жазылған қол
жазбасынан аударған
Айдын КӘЛІМХАН.

Ассалаумағалейкүм Төлек байым,
Мойны озған Сиыршыдан
бөлек байым.

Көктемде жабағысын сататұғын,
Сарт, ноғай саудагерге керек байым.
Өзге елден еліңіздің кедейі көп,
Бересіз қай кездерде көмек байым.
Мына аттың майын мініп мына қойды,
Беретін күнің барма күнің барма же
деп байым.

Өзге елдің байларыммен
салыстырсам,

Мақтанам оларға мен не деп байым.
Базарың мына тұрған Талдықорған,
Апарып сатып жүрсің малды қолдан.
Береке қайырыңыз кеміді ғой,
Кедейің еліңдегі жарлы болған.
Көктемде жұртқа тастап

кете алмайсың,
Ту ұстап қашасызба арлы болған.
Жылына зекетінді бөліп беріп,
Исламның шариғатына заңды болған.
Сіз менен аясаңыз аттың майын,
Мен сізден аямаймын жақтың майын.
Қыстағы сүт жаздағы бағылан қозы,
Сыбаға ішкен қымыз, жеген майым.
Бай барма Сиыршыда сенен өткен,
Басқа елдің не қылайын қарынбайын.
Туыппын осы жерде Текеліде,
Ежелгі ата-бабам мекенінде.
Асырау қатын бала қамыменен,
Кетіппін кім көрінген жетегінде.
Домбырамды арқалап жан қалталап,
Осылай дүниеден өтемінбе.

Жасымды үлкенмін деп
бұлдамаймын,
Ешкімен сақалы бар текенінде.
Алдымда алпыс жетпіс үлкен бел тұр,
Сексенге сонау тұрған жетемінбе.
Жазусыз ол жағынан хабарым жоқ,
Өлеңді көрге сүйреп кетемінбе.
Бір сөзім кітап болып шықпаған соң,
Арманды сөзіме арқау етемінбе.
Армансыз пенде болмас деген рас,
Мендағы сол арман деп өтемінбе.
Кейбіреу жаттап алған айтып жүрер,
Бақтыбай атыпты деп өтерінде.
Кеше өткен Сүйінбай мен Қабылиса,
Оларға қарасам мен жабы екемде.
Алды артымды тексеріп енде білдім,
Өзімде түзетер мін бар екенді.

Арқалап домбырамды сағым қуған,
Жел қобыз желге мінген жан екемде,
Сәлем бере бардым мен жылу сұрап,
Ел басшысы төре мен Қарекеңе.
Алды артымды ойламай

зымыраппын,
Тамақ тауып беруге жан екеңе.
Байлардың ыңғайына қарай шауып,
Қызығып ақша екеңе, мал екеңе.
Қазанға жететұғын қолымда жоқ,
Кедейлік әр нәрсеге зар екенде.
Жаздырып өлеңімді бір жібер деп,
Арман мен тапсырамын Қарекеге.
Жасымда жетім болып безіп кеттім,
Қаңғырып айдаланы кезіп кеттім.
Түсімде Қабекеңнен өлең алып,
Қызырға бай қылатын кезікбеппін.
Ауызданбай өшкіндеп жатып алып,
Анамның құрсағынан сезіп кеппін.
Болса да бойым қысқа денем мығыр,
Жалғанның қиынына төзіп кеппін.
Халықты алдаушының бірі болмай,
Өлеңнің мәт тәштитін ежіктеппін.
Бай өлсе дауыс жазып, мақтап,
жаттап,
Жалғанның құрт-малтасын
езіп кеппін.

Дейді екен ұсталардан дат қалады,
Дейді екен жазып кеткен хат қалады.
Дейді екен өлгеннен соң қабірінде,
Саудырап сүйегің мен жақ қалады.
Дейді екен мирас болып ұлық қалар,
Дейді екен бұйырмаған пұлық қалар.
Адамға ажал тағдыр жақын келсе,
Қызықты қызық дүние қырын қалар.
Бауырың, дос-жараның, туғандарың,
Ұл-қызың, аға-жеңгең, інің қалар.
Ақынмын, ел ақтаған бақсы емеспін,
Адасып айдалада жыным қалар.
Хат білмеген ақынның арманы да,
Сөзімді жаза алмаған мұңым қалар.
Мен онша байлар құсап қиналмаспын,
Малым жоқ, жасау, жамбым,
кімім қалар?

Басыма белгі тұрса болады да,
Демеймін көк шатырлы үйім қалар.
Қиыны жататұғын тар лақатта,
Сайраған құмар бұлбұл тілім қалар.

**Бақтыбай ақын атын естігені
болмаса Сүйінбайды көрмеген
екен. Бір жиында Сүйінбайға
кездесіп қалып былай деген екен.**

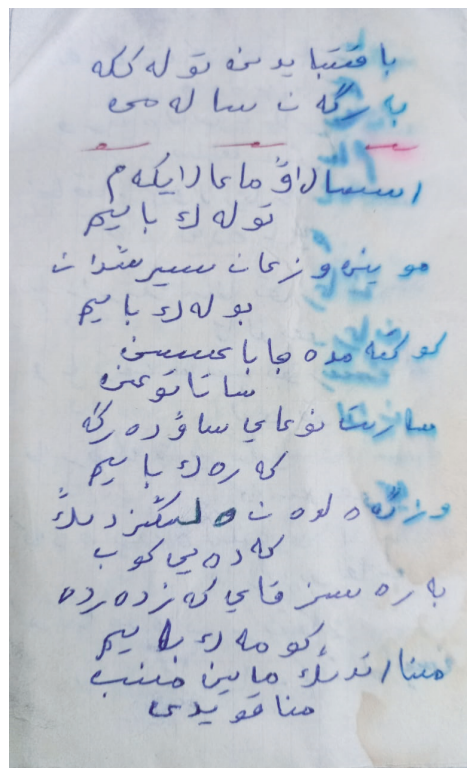
Аман есен жүрсізбе,
Атақты ақын Сүйінбай.
Дидар ғайып дәм ғайып,
Жүруші еді бұйырмай,
Сыртыңыздан сұрар ем,
Көріспекке құмар ем.
Келеді деп Сүйінбай,

Жатыр ем күтіп жиынды-ай,
Шапырашты елінде,
Сүйінбай ақын бар деген,
Қатаған мен айтысқан,
Кеткен даңқың қиырға-ай,
Айталмаушы ем өлеңді,
Қабекеңе сыйынбай.

Мен едім өлең іздеген,
Кездеспедім сізбенен,
Абақ пенен тарақты,
Кездесемдағы шиырлай,
Адамзаттың парқы бар,
Әр нәрсенің шарты бар.

Қысқа жіп келмес күрмеуге,
Барға дүние қиын-ай.
Өлең болды баққаным,
Осы мұңым шаққаным.

Осы күндер орнымнан,

Өрең тұрам сиырдай.
Өтірік деме мұны бір,
Ақындардың мұны бір.
Сүйінбай ақын сенсің ғой,
Өлеңді соғар құйындай.
Ақын ақын боларма,
Сол ақының миына,
Алғыр сөздер құйылмай.
Мен бір салақ ақынмын,
Хат білмейтін пақырмын.
Төсек орны өлеңнің,
Қала берер жиылмай.
Айтқан жерде қалып жүр,
Айтқан өлең дастаным.
Керек еткен мен жоқпын,
Жинап жүрген бұйымды-ай.
Жүйірік бопты жел қобыз,
Ақын болдым елге аңыз.
Үйсінменен найманға,
Сөзім болды сиымдай.
Ұмытылмас ғанибет,
Болады деп ойлаймын,

Өзіңменен Сүйінбай,
Кездескенім бүгінгі-ай.

**Сонда Сүйінбай Бақтыбайға
былай деп өлеңмен жауап
қайтарған екен.**

Жақсы айтасың Бақтыбай,
Домбыранда қақтың-ай.
Сөйлер сөздің жүйесін,
Ойдағыдай таптың-ай.
Сырқатыңды аздаған,
Маған келіп шақтың-ай.
Бағып жүріп ешкінді,
Далада ұқтап қапсың-ай.
Түсіңе кіріп Қабекең,
Ақ балдағын апсың-ай,
Түсіңе ақын кірген соң,
Өлеңге сен тапшымай.
Тілің жүйірік көрінді,
Сөйледің маған тапсынай.
Қарсы өлең саған айтпаймын,
Сөзімнен айтқан қайтпаймын,
Теңбе жаяу аттыға-ай.

Тоған туралы Бақтыбайдың айтқаны

Айтқан екен Иван кеп,
Дикан жайын бұларға.
Өңкей елдің кедейі,
Егін салдық су барама.
Ақылдасып қыс бойы,
Жаз тіршілік қыларға.
Қызыл қайың жас бала,
Тарысыз нәрсіз шыдарма.
Бидайменен тарыдан,
Сендік талай мөтекті.
Мөлтек сенбес қайтеміз,
Кедейшілік дендетті.
Суармақ боп егінді,
Қаздық ұзын тоғанды.
Оңай болмай жаз бойы,
Бар кедейді терлетті.
Тоған қазып шаршасам,
Орнымнан зорға тұрамын.
Отырғанда дем алып,
Өлеңмен сауық құрамын.
Үш жігіт зорға бұзады,
Қарасарттың құлағын.
Құдай қылдық тоғанға,
Кемербайдың лағын.
Тоған бітті тоғанның,
Сайлалық деп мұрабын.
Қарасартты сайладық,
Қарсылық көп қылмағын.
Суға салдық жабылып,
Жораны бұзсын неқылып.
Ауылға қайттық кешкісін,
Малшынып киім тымағың.

Жалғасы келесі санда

Бетті дайындаған: Баян ТАҢАТАРОВА

ҚР КОНСТИТУЦИЯСЫНА - 30 ЖЫЛ ҚАРСАҢЫНДА

ҚОҒАМ ӨМІРІНДЕГІ, ЕЛ ТАРИХЫНДАҒЫ ОРНЫ БӨЛЕК ЗАН

30 тамызда Қазақстан Республикасы Конституциясының 30 жылдық мерейтойы атап өтіледі. Бұл Ата заңымыз 1995 жылғы 30 тамызда Республикалық референдум өткізу (бүкіл халықтық дауыс беру) жолымен қабылданған болатын. Конституцияны қабылдай отырып, Қазақстан халқы мемлекеттік биліктің қайнар көзі – өзінің егемендік құқығын баянды етті.

Біз, ортақ тарихи тағдыр біріктірген Қазақстан халқы, байырғы қазақ жерінде мемлекеттілік құра отырып, өзімізді еркіндік, тентік және татулық мұраттарына берілген бейбітшіл азаматтық қоғам деп ұғына отырып, дүниежүзілік қоғамдастық лайықты орын алуды тілей отырып, қазіргі және болашақ ұрпақтар алдындағы жоғары жауапкершілігімізді сезіне отырып, өзіміздің егемендік құқығымызды негізге ала отырып, осы Конституцияны қабылдаған өліміз сондықтан Конституцияны құрметтеу оны ұлықтау біздің басты парызымыз.

Айта кету керек, бүгінгі таңға осы Ата заңымызға бірнеше рет өзгертулер мен толықтырулар енгізілді. Ал, оның ең соңғысы 2022 жылы 5 маусымда өткен референдумда енгізілген өзгерістер Ата заңымызды жетілдіре түскені даусыз. Енді Конституцияға сұй емес деп есептеген нормативтік құқықтық актілерге шағыммен кез-келген адам Конституциялық сотқа жүгіне алады. 2004 жылдан бастап мораторий жарияланып, қолданылмай тұрған өлім жазасы енді Қазақстанда мүлдем қолданылмайтын болды.

Конституцияның қоғам өміріндегі, еліміздің тарихындағы орны бөлек. Биыл ел болып отыз жылдық мерейтойын атап өткелі

отырған біздің Ата Заңымыз өз өміршеңдігін көрсетті. Конституция қағидаттарына сәйкес, еліміздің демократиялық жолмен даму бағыты айқындалды. Құқықтық мемлекет қалыптастыру қағидалары қоғамда және азаматтардың санасында түпкілікті бекітіліп, өз жемісін беруде. Қазақ даласында бірлігі жарасып, белсене еңбек етіп жатқан көпұлтты халықтың ақсарқын жүзі мен ертеңге деген сенімі зор. Конституцияға енгізілген өзгерістер мемлекеттің саяси жүйесінің реформалануына әсер етті. Бұл өзгерістерді іске асыру Конституцияға сәйкес құқықтық жүйенің дамуына, азаматтардың құқықтарын қорғау кепілдіктерін және елдегі заңдылық режимін нығайтуға, халықтың мемлекеттік институттарға деген сенімін арттыруға ықпал ететін болады.

Сондықтан басты борышымыз – Қазақстан Тәуелсіздігінің тірегіне айналған Конституцияны қатаң ұстану. Яғни, басты талап – Ата Заңымыз, Конституцияны құрметтеп қорғау, ал оның маңыздылығын жоғалтпай сақтау республикамыздың әрбір азаматының міндеті мен парызы болуы тиіс.

Думан ДОШКЕЕВ,
Талдықорған мамандандырылған тергеу
сотының судьясы.

КОНСТИТУЦИЯ - ТҰРАҚТЫЛЫҚТЫҢ ТІРЕГІ

Биыл Қазақстан Республикасының Конституциясына 30 жыл толып отыр. Бұл – еліміздің құқықтық негізін қалаған, халықтың еркін білдіретін, тәуелсіз мемлекетіміздің тірегі саналатын тарихи құжаттың мерейлі мерейтойы.

1995 жылғы 30 тамызда бүкілхалықтық референдум арқылы қабылданған Қазақстан Конституциясы – мемлекетіміздің дамуына серпін берген, демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекеттің негізін қалаған аса маңызды құжат. Осы Конституция қабылданғаннан кейін елімізде заң үстемдігі, азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қорғау, билік тармақтарының бөлінісі сынды маңызды қағидаттар орнықты.

Осы уақыт аралығында Конституцияның арқасында елімізде тұрақтылық пен келісім нығайып, құқықтық жүйе дамыды. Мемлекеттік басқару құрылымы, сот жүйесі, жергілікті өзін-өзі басқару саласы жетілді. Конституциялық реформа арқылы Қазақстан халқының рөлі артып, азаматтардың мемлекеттік істерге белсене араласуына мүмкіндік туындады.

Соңғы жылдары елімізде жүргізілген конституциялық реформалар халықтың мемлекетті басқаруға қатысуын арттырып, саяси жүйені жаңғыртуға жол ашты. 2022 жылғы реформалар нәтижесінде Конституцияның 30-дан астам бабына өзгеріс енгізілді. Бұл өзгерістер Президенттің өкілеттігін шектеу, Парламенттің рөлін күшейту және сот жүйесінің тәуелсіздігін арттыру секілді маңызды бағыттарды қамтыды.

Қазақстан Конституциясына 30 жыл толуы – бұл тек тарихи дата емес, еліміз жеткен жетістіктер мен болашаққа деген сенімді білдіретін маңызды белес. Ата Заңымыздың талаптарына сай өмір сүру – әрбір азаматтың борышы. Конституцияның құндылықтарын сақтау арқылы ғана біз әділетті, өркениетті қоғам құра аламыз.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев та өз сөзінде: «Мемлекет пен қоғам өмірінің негізін айқындайтын Конституцияда азаматтардың мүддесіне, құқығы мен бостандығына айрықша назар аударылған. Сондықтан Қазақстанда жүзеге асырылып жатқан барлық ауқымды өзгерістің мақсаты – халықтың әл-ауқатын жақсарту. 2022 жылғы конституциялық реформаның нәтижесінде жан-жақты демократияландыру үдерісі басталды, саяси жүйені жаңғыртуға жағдай жасалды. Құқық қорғау институттарының және Адам құқықтары жөніндегі уәкілдік мәртебесі көтерілді. Сондай-ақ Конституциялық Сот құрылды. Бұл мекеме қазір елімізде заң үстемдігін орнықтыруға барынша ықпал етіп отыр». - дегенді айтқан болатын.

«Конституция – тұрақтылықтың тірегі, ел бірлігінің кепілі» деген ұстанымды ұмытпайық, оқырған!

Х. ДУВИЕН,
Абай атындағы мектеп-гимназияның мектепалды
даярлық сыныбының жетекшісі.
Сарқан ауданы.

АТА ЗАҢ - ӘЛЕУМЕТТІК ӘДІЛЕТТІЛІКТІҢ НЕГІЗІ

Биыл барша қазақстандықтар үшін аса маңызды тарихи күн – Қазақстан Республикасының Конституциясына 30 жыл толып отыр. Бұл – Тәуелсіз еліміздің қалыптасу жолындағы ең іргелі, ең маңызды құжаттың мерейтойы. Конституция – еліміздің құқықтық, әлеуметтік және саяси жүйесінің тірегі, мемлекетіміздің тұрақтылығы мен дамуындағы басты бағдар.

1995 жылдың 30 тамызында бүкілхалықтық референдум арқылы қабылданған Конституция – Қазақстан халқының бірлігін, елдің тұтастығын, азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қорғайтын, демократиялық құндылықтарға негізделген басты құжат.

Бұл – азаматтардың лайықты өмір сүруі мен әлауқатының артуына кепілдік беретін құқықтық база.

Әлеуметтік мемлекет қағидаты – Конституциямыздың өзегінің бірі. Осы ұстанымға сәйкес, елімізде еңбек ету құқығын қамтамасыз ету, халықты әлеуметтік қорғау,

аз қамтылған азаматтарды қолдау, мүмкіндігі шектеулі жандардың құқықтарын сақтау – басты басымдықтардың қатарында.

Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің Халықты әлеуметтік қорғау саласындағы реттеу және бақылау комитетінің Жетісу облысы бойынша департаменті – халықтың әлеуметтік осал топтарының құқықтарын қорғау, әлеуметтік әділеттілікті нығайту бағытында жүйелі жұмыс жүргізіп келеді. Бұл қызмет Конституцияда бекітілген ер азаматтың әлеуметтік қорғалу құқығын іске асыруға бағытталған.

Ата Заңымыз – ел дамуының кепілі,
халықтың сеніміді тірегі. Осынау мерейлі
күні барша қазақстандықтарды Конститу-
ция күнімен құттықтай отырып, әр отбасыға
амандық, бірлік пен береке тілейміз. Еліміз
тыныш, заңымыз берік, халқымыз бақытты
болсын!

Құрметпен
Еңбек және халықты әлеуметтік
қорғау министрлігінің Халықты
әлеуметтік қорғау саласындағы реттеу
және бақылау комитетінің Жетісу облы-
сы бойынша департаменті

ЖЕМҚОРЛЫҚ

ӘРКІМ ӨЗ ҮЛЕСІН ҚОССА...

МЕМЛЕКЕТІМІЗДІҢ БАСТЫ ҚҰНДЫЛЫҒЫ
АРҚАСЫНДА ЕЛІМІЗ ҚОЛ ЖЕТКІЗГЕН ЖЕТІСТІКТЕРГЕ ЖЕМҚОРЛЫҚ
ҮЛКЕН ҚАТЕР ТӨНДІРЕТІНІН, СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚ ҚОҒАМДЫҚ
ҚАТЫНАСТАРДЫҢ, ӘЛЕУМЕТТІК САЛАЛАРДЫҢ БАРЛЫҒЫНА
ЖАҒЫМСЫЗ ӘСЕР ЕТІП, ҚОҒАМ МЕН МЕМЛЕКЕТТІҢ ДАМУЫНА
КЕДЕРГІ КЕЛТІРІП, ЖАЛҒАН БАҒЫТ-БАҒДАР ҚАЛЫПАСТЫРАТЫНЫ
БЕЛГІЛІ. ҚАЗІРГІ СЫБАЙЛАСТЫҚ-ӨЗІНІҢ МҮДДЕСІ ҮШІН ЗАҢДЫ
АЙНАЛЫП ӨТУ ЖОЛЫМЕН МАТЕРИАЛДЫҚ ЖӘНЕ ЗАҢДЫҚ
АРТЫҚШЫЛЫҚТАР АЛУ. ОЛ МЕМЛЕКЕТТІК РЕСУРСАРМЕН ӨРТҮРЛІ

Сондықтан да біз сыбайлас жемқорлықтың жолын кесудің және қоғамда оның кез-келген көрінісіне ымырасыздық ахуалын қалыптастырудың жағдайын жүйелі түрде жасауға атсалысамыз. Елбасы тапсырмасын жүзеге асыру нәтижесінде елімізде сыбайлас жемқорлықпен күрес қан ауқымды қақтыған науқанға айналды. Жемқорлықпен ел болып күресіп жатқанымызбен қоғамымызда әлі болса жемқорлықтың орын алуы, еліміздің экономикалық дамуы мен оның өркендеуіне кері әсерін тигізетіні баршамызға белгілі. Осыған байланысты тек құқық қорғау органдары ғана емес, барлық мемлекеттік және қоғамдық құрылымдар, бүкіл әлеумет, әр азамат оған қарсы тұруға шешім қабылдауына, әзірше, қол жеткізуге мүмкіндік берілмесі анық.

Осы жайында «Сыйбалас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» 2015 жылғы 18 қарашадағы Қазақстан Республикасының Заңының 24-бабында сыйбалас жемқорлық құқық бұзушылықтар туралы хабарлау туралы атап көрсетілген. Яғни, бұл баптың талаптарына сәйкес дайындалып жатқан жасалатын немесе жасалған сыйбалас жемқорлық құқық бұзушылық туралы ақпаратқа ие адам бұл туралы жоғары тұрған басшыға және (немесе) мемлекеттік органның не өзі жұмыскері болып табылатын ұйымның басшылығына және (немесе) уәкілетті мемлекеттік органдарға хабар беруі керек. Сыйбалас жемқорлық құқық бұзушылық фактісі туралы хабарлаған немесе сыйбалас жемқорлыққа қарсы іс-қимылға өзгеше түрде жәрдем көрсететін (көрсеткен) адам Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексіне (Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне), «Қылмыстық процеске қатысушы адамдарды мемлекеттік қорғау туралы» Қазақстан Республикасының Заңына және осы Заңға сәйкес мемлекеттік қорғауында болады және сыйбалас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті орган айқындаған тәртіппен қатар мөлденеді.

Айзада БЕКҚАЛИ,

Айзада БЕКҚАЛИ,

Талдықорған әкімшілік құқық бұзушылықтар жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сотының бас маманы.

СУДЕБНАЯ ЭКСПЕРТИЗА В УГОЛОВНОМ СУДОПРОИЗВОДСТВЕ

Судебная экспертиза играет значимую роль в раскрытии и разгадке преступлений в уголовном судопроизводстве, предоставляя суду объективную и независимую оценку доказательств. Экспертные заключения, полученные в ходе судебных экспертиз, представляют собой важные доказательства, которые помогают суду принимать обоснованные решения.

Судебная экспертиза представляет собой исследование материалов уголовного, гражданского дела либо дела об административном правонарушении, проводимое на основе специальных научных знаний в целях установления фактических данных, имеющих значение для его разрешения. Вопросы перед экспертом ставит суд, органзнания, следователь и иные субъекты, в соответствии с законом, которые по своей очереди направлены на установление фактов, определение обстоятельств, необходимых для доказательства конкретного дела.

Способы и стратегии проведения судебной экспертизы зависят от конкретной следственной ситуации. Например, в случае обнаружения на одежде-носителе вещества, похожего на кровь, на месте происшествия необходимо назначение судебно-биологической экспертизы. Судебные экспертизы имеют важное значение, в частности, они являются весомыми доказательствами, с использованием которых можно получить новые доказательства или проверить уже существующие в процессе выяснения и расследования уголовных дел. Такие исследования помогают выявить состав и характеристики веществ, а также устанавливают юридически значимые акты и условия, способствующие совершению преступлений, связанных с наркотиками. Результаты экспертизы могут помочь выявить преступные группировки, занимающиеся производством, сбытом или распространением наркотиков. Судебная экспертиза документов помогает установить подлинность документов, что может быть важно для доказательства их авторства или подлинности в судебных процессах. Эксперты анализируют документы на предмет признаков подделки или фальсификации, таких как изменение текста, подписи, печати.

В каждой из этих областей судебная экспертиза помогает судам принимать обоснованные решения на основе объективных данных и обеспечивает справедливость в уголовном деле.

В уголовном судопроизводстве судебная экспертиза применяется в различных областях, в зависимости от характера уголовного дела и требований к доказательствам. Судебно-

информацию для принятия решений. Эксперты проводят детальные анализы и исследования, чтобы выявить, проанализировать различные аспекты преступления. Судебная экспертиза способствует обеспечению справедливости и правопорядка путем предоставления объективных и профессиональных оценок фактов и обстоятельств дела. Эксперты проводят исследования научными методами и выносят свои заключения независимо от сторон процесса. Это обеспечивает объективный взгляд на факты и устраняет возможность субъективных оценок.

Заключения экспертов могут подтвердить или опровергнуть версию событий, представленную сторонами, и помочь суду принять обоснованное решение. Практика Института судебных экспертиз по области Жетісу показывает, что экспертиза часто является отправной точкой, когда меняется расследование дела в целом. К примеру в конце 2023 года был обнаружен труп женщины с признаками самоубийства. В процессе судебно-медицинской экспертизы трупа возникла версия и она в дальнейшем нашла свое подтверждение, что смерть женщины была насильственной.

Подводя итоги, следует отметить, что проведение судебных экспертиз обеспечивает объективность, достоверность и справедливость при рассмотрении уголовных дел, а также помогают разрешить различные вопросы, связанные с фактическими обстоятельствами дела, помогает суду принимать обоснованные решения на основе объективных данных. Без судебной экспертизы было бы гораздо сложнее достичь справедливости в уголовном правосудии.

Д. Е. Даутов

Бейсенбі - Четверг, 28 тамыз

ХАБАР	15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир 15.20 «Әсем әуен» 16.00 Новости/прямой эфир 16.20 «Біздің өңір» 17.00 «Ой-сарап» 17.30 «Әсем әуен» 18.00 «19 регион» /тікелей эфир 18.40 «Қазақ үні» 19.00 «Шыңыраудан шыңға» 19.30 «Ащы да болса...» 20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы) 20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы) 21.00 Итоговые новости (Ал-матинская область) 21.30 Итоговые новости (Об-ласть Жетысу) 22.00 «Біз жанбасақ» 22.45 «Әсем әуен»
05.00 «Дүлдүлдер дүбірі» 06.00 Т/х «Шашу» 07.00 «Оян!» 10.00 Т/с «Зимородок-2» 12.00 Т/х «Келінжан-4» 13.00, 20.00 Т/х «Әйел бақыты» 16.00, 23.00 Т/с «Мажор» 18.00 Новости 18.30 Жаңалықтар 19.00 Т/х «Жаңбырлы ғұмыр» 01.00 Т/с «Перекресток»	

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Паутина» 07.00 «Koreميز-шоу» 08.00 «Қайырлы таң,Қазақстан!» 09.00 «Доброе утро, Казах-стан!» 10.00 «Жить здорово» 10.55 «Давай поженимся!» 11.45 Т/с «Доктор преобра-женский» 13.00 «Пусть говорят» 14.10 «Новости» 14.20 «Жаңалықтар» 14.30 «Qoslike» 18.30 «Басты жаңалықтар» 19.00 «Koreميز-шоу» 20.00 «Главные новости» 20.30 Т/с «Группа «Zeta-2» 01.00 Ночной кинотеатр. «Убойная Сила-4» 02.05 «Новости» 02.10 «Жаңалықтар» 02.25 «Паутина» 03.05 «Басты жаңалықтар» 03.30 «Ең алғашқы»	
---	--

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар 07.25 «Тоғжан» 09.00 Вечерние новости 09.30 «Было дело», докумен-тальный детектив 10.20 Т/с «Шеф-7» 12.20 Т/с «Однажды в Чуку-рова» 14.20 Т/с «Бессмертник» 16.10 «Реальная мистика», реалити-шоу 18.00 «Құқық пен құрық» 19.00 «Өкінбе сен» 20.35 Кешкі жаңалықтар 21.00 Вечерние новости 21.30 Т/с «Однажды в Чуку-рова» 23.20 Т/с «Шеф-7» 01.15 Т/с «Цвет мести» 02.50 «Өкінбе сен» 04.10 «Тоғжан» 06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)	
---	--

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 09.15 «Саулықтың сыры» 09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы) 10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы) 10.30 Новости (Алматы об-лысы) 11.00 Новости (Жетісу об-лысы) 11.30 «Ой-сарап» 12.00 «Шаңырақ» 12.50 «Саулықтың сыры» 13.05 «19 аймақ» 13.40 «Әсем әуен» 14.00 «Мақсатына жеткендер» 14.30 «Агро аймақ»	
---	--

Жексенбі - Воскресенье, 31 тамыз

ХАБАР

05.00 «Jeti qazypa» 07.00 «Концерт» 09.00 «Дерево желаний» 10.10 «Пришельцы в доме» 11.40 «Фиш и чипс» 12.00 «Боец» 14.30 «MAMAN CUP жо-басы» 16.00 «Келінжан-4» 18.00 «Ағашки по вызову» 20.00 «Алғашқы» 21.00 «Қызық таймс» 22.00 «7 күн» 22.40 «Бессмертные	
--	--

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Той базар» 06.50 «Паутина» 08.45 «Воскресные бесе-ды» 09.00 «Даулет Сембаев» 09.35«Фильм» 12.40 «Комиссарша» 17.45 «Первый оскар» 20.00 «Аналитика» 20.45 «Сериал» 01.40 «Паутина» 03.30«Той базар»	
--	--

КТК

07.05 «ТОЙBESTSTAR» 08.20«Махаббат әлемі» 09.50 «Сериал»	
--	--

Жұма - Пятница, 29 тамыз

ХАБАР

05.00 «Дүлдүлдер дүбірі» 06.00 «Шашу» 07.00 «Оян!» 10.00 «Белка и стрелка. Озорная семейка» 10.30 «Зимородок-2» 12.00 «Келінжан-4» 13.00,20.00 «Әйел бақыты» 16.00 «Мажор» 18.00 Новости 18.30 Жаңалықтар 19.00 «Жаңбырлы ғұмыр» 23.00 «Мажор-2»	
---	--

ЕВРАЗИЯ

06.00 «П@утина» 07.00 «Koreميز-шоу» 08.00 «Қайырлы таң» 09.00 «Доброе утро, Казах-стан» 10.00 «Жить здорово» 10.55 «Давай поженимся» 11.45 «Доктор преображен-ский» 13.00 «Пусть говорят» 14.10 «Новости» 14.20 «Жаңалықтар» 14.30 «Qoslike» 18.30 «Басты жаңалықтар» 19.00 «Көреміз шоу» 20.00 «Главные новости» 20.30 «Поле чудес» 21.50 «Синичка» 02.10 «Новости» 02.25 « Жаңалықтар» 02.40 «Паутина» 03.30 «Басты жаңалықтар» 03.55 «Паутина»	
---	--

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар 07.25 «Тоғжан» 09.00 «Вечерние Новости» 10.20 «Шеф-7» 12.20 «Однажды в чукуро-ва» 14.20 «Бессмертник» 16.10 «Реальная мистика» 18.00«Құқық пен құрық» 19.00 «Өкінбе сен» 20.35 Кешкі жаңалықтар 21.00 Вечерные новости 21.30 «Однажды в чукуро-ва» 23.20 «Шеф-7» 01.15 «Цвет мести» 02.50 «Өкінбе сен» 04.10 «Тоғжан» 06.10 Кешкі жаңалықтар	
---	--

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 09.15 «Саулықтың сыры» 09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы) 10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы) 10.30 Новости (Алматы об-лысы) 11.00 Новости (Жетісу об-лысы) 11.30 «Ой-сарап» 12.00 «Ұлт ұяты» 12.50 «Саулықтың сыры» 13.05 «19 регион» 13.40 «Әсем әуен»	
--	--

ЖЕТІСУ

13.20 «Бессмертник» 17.00 «құқық пен құрық» 18.00 «Әсеттің әсем әндері» 21.00 Сериал 00.40 Сериал 05.15 «ТОЙBESTSTAR»	
--	--

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен» 08.45 «Саулықтың сыры» 09.00 «Апта» (Жетісу об-лысы) 09.30 «Апта» (Алматы об-лысы) 10.00 «Апта» (Область Жетысу) 10.30 «Апта» (Алматин-ская область) 11.00 «Әсем әуен»	
--	--

14.00 «Шыңыраудан шыңға» 14.30 «Ащы да болса...» 15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир 15.20 «Өзекжарды» 16.00 Новости/прямой эфир 16.20 «Біз жанбасақ» 17.10 «Ой-сарап» 17.30 «Жетісу әуендері» 18.00 «Әсем әуен» 18.35 «Менің анам» 19.00 «Зейнеп апаның әңгімелері» 19.30 «Абадан» 19.50 «Қазақ үні» 20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы об-лысы) 20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы) 21.00 Итоговые новости (Алматинская область) 21.30 Итоговые новости (Об-ласть Жетысу) 22.00 «Менің балалық шағым» 22.45 «Әсем әуен»	
---	--

31 КАНАЛ

06.00,04.00 «Әзіл студио» 06.30, 02.00 «31 әзіл» 06.50,20.00 Информбюро 08.00,23.30 «Айдаһарлар шайқасы» 09.30 «Кунг Фу Панда» 10.30 «Пингины Мадага-скар» 11.30 «Губка боб» 13.00 «Фильм» 15.50 «Анаконда-2» 18.00 «Фильм» 21.00 «Ограбление из буду-щего» 23.10 «Двойная рокиров-ка-3» 02.50 «Time vine» 03.00 Тик ток шоу 03.20, 05.00 «Wats up?» 04.20 «1001 Әзіл» 04.30 «BALA BATLLE» 05.20 «Ризамын»	
---	--

7 КАНАЛ

06.02 «Сен Bossың» 07.00 «Әкесінің баласы» 08.00, 13.10 «Жүрекке жазылған жол» 09.00, 02.00 Жаңалықтар 09.30,02.30 «Новости» 10.00,20.00 «СериалСтам-бульская невеста» 11.10,21.00 «Стамбульская невеста» 12.10 Қызықты weekend 14.30 «Өмірдің өзі» 15.30 «Құтқару қызметі» 16.00 Карадайы 18.00 «Жаңалықтар» 18.30 Тамырлас тағдырлар 19.20 «Жарқыраған жұлдыз» 19.30 Новости 22.00 «Карадайы» 23.30 «Сырласу» 00.30 Тамырлас тағдырлар 01.00 «LATE NIGHT SHOW» 03.00 Пока станица спит 03.40 Здоровье с Айнур тажиной 04.10 Жұлдызды шаңырақтар 04.40 Q-елі 05.20 Ұлы дала жанұясы 05.53 Үзіліс	
---	--

31 КАНАЛ

12.00 «Біздің толқын» 12.50 «Саулықтың сыры» 13.05 «Ділмар» 13.45 «Қазақ үні» 14.00 «Ұлт ұяты» 14.50 «Әсем әуен» 15.00 «Шаңырақ» 15.50 «Әсем әуен» 17.35 «Агро аймақ» 18.00 «Единый народ» 18.30 «Келіп көр» 19.00 «Өзекжарды» 19.30 «Арнайы репортаж» 20.00 А.Қалиясқардың концерті 22.00 «Шіркін-ай» 23.05 «Әсем әуен»	
---	--

31 КАНАЛ

06.00,05.00 «Әзіл студио» 07.00 «Күліп All»	
--	--

Сенбі - Суббота, 30 тамыз

ХАБАР

05.00 «Jeti qazypa» 07.00 «Тамаша» 08.00 «концерті» 09.50 «Дерево желаний» 11.20 «Фиш и Чипс» 12.00 «Бессмертные» 14.00 «Фильм» 14.30 «Алғашқы» 16.15 Қызық таймс 16.45 «Келінжан-4» 18.30 «MAMAN CUP жо-басы» 20.00 «Әділет тірегі Ата заң» 22.00 «7 күн» 01.10 Әсем әндер	
--	--

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Ең алғашқы» 07.10 «П@утина» 08.45 «Не покидай меня» 13.00 «Комиссарша» 18.00 «Пираты хх века» 20.00 «Жаңалықтар» 20.35 «Сериал» 01.05«Громкая связь» 03.10 «П@утина»	
---	--

КТК

07.05 «ТОЙBESTSTAR» 08.20 «Әнім сен едің» 09.00 «Вечерние Новости» 09.30 «Шеф-7» 11.30 «Однажды в чукуро-ва » 13.20 « Бессмертник» 17.00 «Фильм» 18.00 «Махаббат әлемі» 21.00 «Всем ветрам на-зло» 00.40 «Сериал» 02.20 «Сенсіз өмір бос» 03.40 Махаббат әлемі 05.15«ТОЙBESTSTAR»	
---	--

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» 09.15 «Саулықтың сыры» 09.30 Жаңалықтар (Алма-ты облысы) 10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы) 10.30 Новости (Алматы облысы) 11.00 Новости (Жетісу об-лысы) 11.30 «Ой-сарап» 12.00 «Біздің толқын» 12.50 «Саулықтың сыры» 13.05 «Әсем әуен» 13.35 «Менің анам»	
---	--

7 КАНАЛ

07.30 «Тәтті шоу» 08.00 «Губка боб» 09.00 «Кунг фу панда» 09.30 «Готовим с Адель» 10.00 «Телебинго» 10.50 «Ганзель гретель и агентство магии» 13.10 «Лови волну» 15.10 «Кино» 17.50 «Сокровище ама-зонки» 19.50 «Падение луны» 22.20 «Фильм» 00.50 «31 әзіл» 02.00 «Тамаша лайв» 03.00 «Тик ток» шоу 03.30 «Тайм вайн» 03.50 «1001 әзіл» 04.00 «BALA BATTLE» 04.30 «What's up?» 05.30 «Ризамын»	
---	--

14.00 М/ф «Отырарды қорғау» 14.30 «Абадан» 14.50 «Қазақ үні» 15.00 «Аман болайық» 15.40 «Әсем әуен» 16.20 «Менің балалық шағым» 17.00 «Әсем әуен» 17.35 «Фибрат» 18.00 «Ділмар» 18.50 «Әсем әуен» 19.00 «Ұлт ұяты» 19.55 «Біздің өңір» 20.30 «Апта» (Жетісу об-лысы) 21.00 «Апта» (Алматы облысы) 21.30 «Апта» (Область Жетысу) 22.00 «Апта» (Алматин-ская область) 22.35 «Әсем әуен»	
---	--

31 КАНАЛ

06.00,04.40 «Әзіл студио» 07.00 «Күліп all» 07.30 «Тәтті шоу» 08.00 «Губка боб» 09.00 «Кунг фу панда» 09.30 «Готовим с Адель» 10.00 «Тұсаукесер» 13.10, «Бишарашки» 15.20 «Фильм» 17.40 «Лови волну» 19.20 «Чебурашка» 21.30 «Судья дредд» 23.30 «Арнайы репортаж» 00.00 «Живое» 02.10 «Біздің шоу» 04.00 «Тамаша лайф» 05.00 «1001 әзіл» 05.10 «BALA BATTLE» 05.30 «What's up?»	
--	--

7 КАНАЛ

06.02 «Тек қана қыздар» 07.00,00.00 «Концерт» 09.30 «Сандық гигиена» 10.00, 20.00 «Великолеп-ный век.Кесем» 14.30 «Шаншар » 15.00 «Карадайы» 17.00 «Жетінші студия» 18.05«Таптым-ау сені» 22.00 «Карадайы» 01.00 «Отречение» 01.50 «Әйгерім Сейфолланың сырласуы» 02.50 «қызықты weekend» 03.50 «Жұлдызды шаңырақта» 04.50 «Ұлы дала жанұясы» 05.53 «Үзіліс»	
--	--

7 КАНАЛ

06.02 «Тек қана қыздар» 07.00 «Әкесінің баласы» 08.10 «Таптым-ау сені» 10.00, 20.00 «Великолеп-ный век.Кёсем» 13.30, 21.00 «Стамбуль-ская невеста» 14.30, 02.50 Қызықты weekend 15.00 «Карадайы» 17.00 «Жетінші студия» 18.10 «Тұрсынбек Қабатовтың » 00.00 «Фактор страха» 01.00 «Отречение» 01.50 «Әйгерім Сейфоланың сырласуы» 03.50 «Жұлдызды шаңырақта» 04.50 «ұлы дала жанұясы» 05.53 «Үзіліс»	
--	--

ҚАЙТЫП КЕЛГЕН ЖАҚСЫЛЫҚ

БІР СТАҚАН СҮТ

Жетім бала көше жағалап келе жатты. Қарны аш, шөлдеген, жалаң аяқ... Жағдайы көрген адамға өте аянышты еді.

Бір кезде жүруге әлі қалмай, су сұрап, шөлін баспақ болып, жол жағасындағы бір үйдің есігін қақты. Есікті жас әйел ашты. Бала одан су сұрады. Бірақ әйел үйіне кіріп кетті де, бір стақан сүт алып шықты. Бала сүтті көргенде қатты қуанды. Оны ішіп, күш жинап алды. Осы кезде ол әлемде әлі

де мейірімді адамдардың бар екеніне сенді.

Арадан жылдар өтті. Бала алыс өлкелерде оқып, дәрігер болды. Бір күні оның алдына бір орта жастардағы науқас әйел келді. Жігіт оны жазбай таныды: Иә, бұл баяғы бір стақан сүт берген әйел! Әйел қатты науқастанып қалыпты. Оған жедел түрде ота жасау керек болды. Жігіт бүкіл күшін салып, оған ота жасап, өмірін сақтап қалды.

Әйел отадан соң есін жиды. Оған медбике отаның бағасы жазылған түбіртек қағазды алып келді. «Бүкіл өмір бойы мұның қарызын төлеп өтетін шығармын...» деп ойлады әйел ішінен. Қағазды алып, өз көздеріне өзі сенбеді: қарызы төленген!!! Қуаныштан жылап жіберді де, қағаздың бұрышына жазылған мына сөздерді оқыды: «Бір стақан сүтпен төленді!».

Жақсылықтың әрқашан қайтарымы бар. Ол адамнан қайтпаса, Алладан қайтады.

ЖЫЛЫ ҚОЛ

Қысқы кеш. Ауыл көшесін қалың қар жапқан, аспаннан тынымсыз қар ұшқыны түсіп тұр. Жел беттен қарып, мұрныңды қызартып жібереді. Асқар мектептен үйіне қарай асығып келе жатты. Қолындағы сөмкесін кеудесіне қысып, қалың күртешесіне оранып алған. Кенет көзі жол жиегінде тұрған қарияға түсті. Қария таяғына сүйеніп, иығын еңкейтіп, бір аяғын аздап сүйретіп тұр екен. Қолында ауыр дорба, ал бетін қар бүркеп тастаған.

— Асқар тоқтады. Бір сәт ойланды. Үйге жетуге асыққан жүрегі, ішкі бір жұмсақ үнге бағынып, кері қадам басты.

— Ата, көмектесейін бе? — деді ол жылы үнмен.

Қария Асқарға қарады. Көзі шаршаған, бірақ жылылыққа толы.

— Ой, құлыным, рақмет... Дорбам ауыр болып кетті. Қолымның күші қалмапты, — деді әлсіз жымиып.

Асқар дорбаны қолына алды. Салмағы ауыр екен, ішінде ұн, май, бір шишада сүт, тіпті аздап жеміс те бар.

— Үйіңіз алыс па, ата? — деді Асқар.

— Ана көшенің соңында. Бірақ қарға бату оңай емес, — деді қария.

Жол бойы олар сөйлесті. Қария балалық шағынан, соғыстан кейінгі қиын күндерден, адамдардың бір-біріне қалай көмектескенінен әңгімеледі. Әр сөзі Асқардың жүрегіне жылы шуағын құйып жатқандай болды. Қақпа алдына жеткенде, қария тоқтап, Асқардың қолын ұстады. Қарияның қолы суық, бірақ сол сәтте Асқарға бір түрлі ерекше жылу берді.

— Балам, жақсылық жасаған адам — жарық әкелуші. Біреуге берген мейірімің міндетті түрде саған да қайтып оралады. Мүмкін, дәл қазір емес, бірақ бір күні міндетті түрде, — деді қария, көзінен жас жылтылдап. Асқар сол сөзді ешқашан ұмытпады. Ол үйіне қайтып бара жатып, жүрегінде бір бақыттың, бір жылулықтың ұялағанын сезді. Қардың да, аяздың да салқыны оған енді әсер етпегендей еді.

ЕСЕНТАЙДЫҢ ЖАҒАСЫНДАҒЫ ЕРЛІК

Көктемнің соңғы күндерінің бірі еді. Алматыда күн жылы, аспан ашық. Есентай өзенінің бойы серуендеп жүрген адамдарға толы. Бірі велосипедпен жүр, бірі бала жетектеп келеді, енді бірі өзен жағасына отырып, тынығып отыр. Су мөлдір, бірақ ағысы тегеурінді. Көрініс тыныш әрі бейбіт көрінгенімен, келесі сәтте бәрі өзгеріп сала берді. Өзеннің ортасынан әлсіз айқай естілді. Ағыстың бойымен кішкентай бір бала кетіп бара жатты. Оның кішкентай қолдары су бетіне әлсін-әлсін шығып, қайтадан суға сүңгіп кетеді. Жағада тұрғандар не істерін білмей, абдырап қалды. Біреулер айқайлап көмек шақырды, біреулер телефонын алып, жедел жәрдем шақырды. Бірақ өзен ағысы уақыт күтпейтін. Сол сәтте, көпшіліктің арасында тұрған 25 жастағы Әлихан Жақсылық бір сәт кідірместен суға секірді. Ол киімін шешіп үлгермеді, телефоны да қалтасында кетті. Суық су бірден денесін шымырлатып, тынысын тарылтқанымен, Әлихан тоқтаған жоқ. Ол ағысқа қарсы жүзді, баланың қиналған қолын ұстап қалу үшін бар күшін салды. Ағыстың күші екеуін де төмен қарай сүйрей берді. Әлихан қолымен баланы жоғары көтеріп, ба-сын судан шығаруға тырысты. Бірнеше метрге ағыс бойымен кетіп барып, ақыры жағаға қарай бұрылды. Су ауыр, киімдері суға малшынды, қол-аяғы шаршады. Бірақ артқа шегінуге болмайтынын жақсы білді. Жағаға жақындаған сәтте, бірнеше адам суға

еңкейіп, қолдарын созып, Әлихан мен баланы тартып шығарды. Бала жылап тұрды, бірақ тірі. Дәрігерлер келгенше жұрт оның үстіне күртеше жауып, жылытты. Жедел жәрдем бригадасы ба-ланы тексеріп, өміріне қауіп жоқ екенін айтты.

Осы кезде Әлихан өзен жағасында үнсіз отырды. Жұрт оған алғыс айтып, батыр деп атады. Бірақ ол жай ғана «Менің орнымда басқа бір адам болғанда да дәл осылай жасар еді. Кез келген адам алғашқы көмек жасауға көмегін аямайтын еді, — деді ол.

Оқиға көп ұзамай әлеуметтік желілерде тарап, Алматы тұрғындары мен өзге өңірлердің адамдары жылы пікірлерін жазды. Біреу «Бұл жігіт — шынайы адамдықтың үлгісі» десе, енді біреу «Қоғамға осындай жанашыр адамдар қажет» деп жазды. Әлихан сол күні өзен бойына серуендеуге шыққанда, біреудің өмірін құтқарамын деп ойлаған жоқ. «Адам өмірі — бәрінен қымбат. Сол сәтте ойланып тұратын уақыт болмады» дейді ол. Бұл оқиға — бір адамның батыл шешімі мен өзгеге деген жанашырлығының арқасында бір өмірдің сақталып қалғанының айқын мысалы. Есентайдың тегеурінді ағысы да, суық су да жас жігіттің жүрек жылуын тоқтата алмады.

МЕЙІРІМДІЛІК ТУРАЛЫ ӨСИЕТ ӘНГІМЕ

Саудагер айналаны бақылап, терезеге ұзақ қарап тұрды. Осы сәтте дүкенге сүйкімді бүлдіршін кіріп келіп, сөредегі заттарға көз жүгіртті. Қаздай тізілген моншақтарды көргенде көздері жайнай түсті. Арада біраз уақыт өткен соң қолын созып, көгілдір ақытан жасалған моншақты нұсқады.

- Мұны әпкеме сыйлағым келеді. Оны маған гүл суреті бар қағазға орап бересіз бе? — деп сұрады бүлдіршін. Саудагер көзі жәудіреген бүлдіршіnnң ақшасы бар екеніне күмән танытып:

- Сенің қанша ақшаң бар? — деп сұрады. Бүлдіршін қалтасынан ақша ораған орамалын алып, үстелдің үстіне бірнеше тиын қойды.

- Бұл жете ме? — деп сұрады. Дауысынан үміт оты ұшқындай түсті. Бүлдіршін ұсынған ақша моншақтың қорабына да жетпейтін еді.

- Білесіз бе, мен сүйікті әпкеме сыйлық жасағым келеді. Әпкем анамыз қайтыс болғалы бізге қарайлап келеді. Ол өзіне мүлдем назар аудармайды. Бүгін оның туған күні. Мына моншақты сыйлағым келеді. Ақықтың түсі көзімен жақсы үйлесетін еді, - деп бүлдіршін мақтана түсті. Сау-дагер бүлдіршіnnң мына сөздерін естіп, жүрегі елжірей түсті. Моншақты қаптамаға салып, сыр-тын лентамен байлады.

- Ала ғой, құлыным! Жолда абайлап жүр. Жоғалтып алма, - деп моншақты ұсынды. Қуаныштан жүрегі жарылардай болған бүлдіршін сыйлықты ала салысымен үйіне бет алды. Саудагердің жұмыс күні аяқталуға таяп қалған кезде дүкенге жас бойжеткен кіріп келді. Бірден саудагердің үстелінің үстіне моншақты, қаптаманы және лентаны бөлек-бөлек қойды.

- Бұл моншақ осы жерден сатып алынды ма? Оның бағасы қанша? — деп сұрады бойжеткен.

- А! — деді саудагер, - Мен кез келген бұйымымды келісімді бағамен сатамын.

- Менің сіңілімнің бірнеше тиыны ғана бар болатын. Ал мына моншақ таза ақықтан жасалған емес пе? Оның бағасы да қымбат болу керек. Мұны қалтамыз көтермейді, - деп ағынан жарылды бойжеткен. Саудагердің жүзіне күлкі үйіріліп, бойжеткенге моншақты қайта ұсынды.

- Ол ең қымбат бағаны төледі. Қолында бардың барлығын берді. Ал мұны мына заманда ересек адамдар да жасай алмас еді...

Дүкеннің ішінде үнсіздік орнап, екі көзден мөлтілдеп жас ағылды. Өзіміз бала тәрбиелейміз деп жүргенімізде сәбилердің ұстаз болатын кездері бар. Жүрегі махаббат пен мейірімге толы сәбилерден үйренеріміз көп.

ЖАТЫРДАҒЫ ЖАҚСЫЛЫҚ ЖАСАУШЫМ

Аппараттың айнасына үңілген дәрігер әйел кенет: «Сіз қай жақтансыз?» — деді. Ұлбосын құрсақ тұсын сап-салқын сайман-мен басып отырған дәрігерге: «Семейдің Абыралысынан», — деп қысқа жауап қайтарды.

Дәрігер әйелдің «I... i...i...m» деген үні сөзге бергісіз мағыналы әрі үрейлі естілді.

Ұлбосын «Нендей жағдай?» деп сұрауға жүрегі дауаламады. Көңіліне ызғарлы күдік көлеңкесі түсе қалды. Суық ойлар да қыраудай ұшқындап қаптап келеді: «Тұрғанға күйеуге шығып, сегіз жыл бойы бір шаранаға зар болып, енді бірдеңе бола ма, дегенде не болды тағы?!»

Ұлбосын: «Екіқабатпын ба, жоқ па?», — деген сөздің тілінен қалай шығып кеткенін де аңдамады.

Дәрігер болса: «Иә...» деген, сөз бен үннің аралығындағы бір сараң жауабына «бірақ...» деген сөзді қосты. Жаңағы күдік көлеңкесі енді қорқыныштың қараңғылығына қарай ауып бара жатты.

Ұлбосынның көз жасы «Сұңқар» зеттеу орталығынан үйге жеткенше тиылмады. «Өзің сақтай гөр, жасаған...», — деп күбірлей береді. Үш күн өткенде бәрі де айқын болды. Тұрған мен Ұлбосынды шақырған дәрігерлер кеңесі: «Үш айлық шарананы түсік арқылы алып тастау қажет» деген шешім шығарғанын хабарлады.

Ұлбосын дәл төбесінен сел құлап келе жатқандай: «Неге?!» — деп шыр ете түсті.

Бас дәрігердің: «Іштегі үш айлық шарананың оң жақ аяғы тізеден төмен кем екендігі УЗИ-де анықталды», — дегенде Тұрғанның: «Неліктен олай?!» — деп өксік араласа ышқына шыққан сұрағына: «Радияция тұқымға әсер еткен...», — деген қысқа жауап айтылды.

Өттең! Адамның өмірі сұрақ пен жауап арқылы шешіле салса, жан қиналысы деген бол-мас еді-ау! Жиналып отырғандардың көңіл күйі астаң-кестең болды. Аяушылық пен заңшылдық, адамгершілік пен сөзуарлық, кісілік пен ресмилік тайталасқан ой-пікірлер су бетіндегі сендей соғылысты.

Бас дәрігердің: «Бұл кемшілік ұлтымыздың генофондына зиян», — дегені, басқаларының «Кем сәби туғанша, сау сәби тауып аласыз ғой...», — деп алдаусыратқаны Ұлбосынды илкітпе алмады.

Қайсар келіншектің: «Шолақаяқ болса да өз баламды өз жатырымда өлтірте алмаймын!» — деген сөзі анттан да салмақты естілді. Алай-дүлей боран сап тиылғандай тыныштық орнады. Үнсіздікті бес дәрігердің ішінде отырған ең жастауы Ыдырыс есімді жігіттің сөзі оятты: «Тәні кем болғанмен, жаны кемел болса ше?!»

Сең соққандай қос қолымен басын ұстап, бір сөз айта алмай отырған Тұрған: «Әмин...» — деп күбірледі. Осы сөз басқа әрекеттің жолын кесті, түсік жасалмайтын болды...

Осынау қайғы мен қуаныш қайшыласқан оқиғадан кейін де аққан өзендей арқырап отыз жыл өте шыққан еді. Тұрған мен Ұлбосын оң аяғы туасылы кем бол дүниеге келген ұлдарының атын Таңырыс деп қойған-ды. Жандары жалғыз ұлдарының үстінде болды. Оның көңіліне қаяу түсірмеуге барын салды, бар тірліктерін соның жақсы тәрбиесіне арнады. Таңырыс та оқуда алдына бала салмады. Ол анасының тілегі бойынша медицина мамандығын таңдады. Алматы медуниверситетін ерекше үздік бітірген соң, аз жылда, Сеул, Токиода кәсіби білімін жетілдіріп, дүниежүзілік денсаулық сақтау саласын дүр сілкіндірген жаңалықтар ашты...

Қартаң дәрігер реанимацияда есі кіргенде өзінің тірі екеніне қайран қалды. «Кең көлемдегі инфаркт» деген диагноз қойылған адамның тірі қалуы екіталай болатын. Кардиолог қыз Нұрәбия сырқаттың көзін ашқанын көріп, жанына қуана жетіп келді:

«Ыдырыс аға, сізді құтқарған мына дәрі!» — деп көз алдына бір ампуланы тосты. Дүниеге қайта келгендей болып, айналасына таңырқай қараған қарт дәрігер шыны сауыттың бүйіріне латынша жазылған «TANIRIS-I» деген сөзді оқыды.

Кардиолог қыздың: «Бұл ерекше дәрі жүрек қан тамырындағы тромбыларды бірнеше секундта-ақ ерітіп жібереді. Тек үлгеріп егілсе болды, адам қандай ауыр инфарктен де аман қалады! Бұл қазір скорыйдың кабинасында тұратын ең қымбат дәрі...» — дегенді мақтанышпен айтып жатты.

Қарт дәрігер Ыдырыс: «Бұл — Таңырыс Тұрғанұлының ойлап тапқан атақты дәрісі ғой!» — дегенде көз алдына осыдан отыз неше жыл бұрын өтіп кеткен шақ қайта оралғандай, құрсағын қос алақанымен басып, мөлдір жанарынан моншақтап жасы төгілген аққұба, жаутаңкөз келіншек көз алдына елес болып келе қалды.

Қарт дәрігердің көз жасымен қоса ауызынан шыққан: «Жатырдағы жақсылық жасаушым менің...» — деген түсініксіз сөзін дәрігер қыз пайымдай алған жоқ.

ДЕНСАУЛЫҚТЫ САҚТАУДЫҢ КЕШЕНДІ АЛДЫН АЛУ ЖОЛДАРЫНЫҢ НӘТИЖЕСІ

Тарихи тұрғыдан алғанда, алдын алу шаралары көбінесе жеке тақырыптар бойынша жүргізіледі. Темекі шегудің алдын алу – бөлек, АИТВ/ЖИТС-тың алдын алу – бөлек, жоспарланбаған жүктіліктің алдын алу – тағы бөлек. Мұндай бөлу әр мәселенің өзіндік себебі бар деген логикадан туындайды және сонымен қатар мамандар (наркологтар, инфекционистер, гинекологтар) өздерінің салаларына жататын мәселелерге көбірек көңіл бөледі.

Ал біздің ОО «ҚОС ҚАНАТ ЖЕТИСУ» коммандасы бұл мәселеге басқаша қарайды. Біздің түсінігімізде профилактика – бұл бір ғана мәселені қамтымайтын, әлдеқайда кең процесс. Себебі, аталған барлық мәселелер жастарға қатысты, демек, барша қоғамға қатысы бар.

Бір мәселе жалғыз келмейді. Олар өзара тығыз байланысты. ЖИТС – есірткімен байланысты. Есірткі мәселесі – «жоқ» деп айта алу дағдысымен байланысты. «Жоқ» деп айта білу – қауіпсіз жыныстық мінез-құлықтың және жеке психологиялық қауіпсіздіктің негізі. Ал бұл өз кезегінде жоспарлы жүктілікпен, зорлық-зомбылық мәселесімен байланысты. ЖЖБИ (жыныстық жолмен берілетін инфекциялар), есірткіге тәуелділік немесе басқа адамдарға тәуелді болудың себептері ұқсас. Сондықтан мұндай жағдайларға алып келетін мінез-құлықты кешенді түрде алдын алу – әлдеқайда тиімді. Біз тәуелкеге бейім адам туралы айтқанда: «Құлдилап кетті...» дейміз. Шынында да, бір мәселе екіншісін тудырады.

Бұл тәсіл үнемдірек. Бірнеше тақырыпты қамтитын бағдарлама уақытты да, қаражатты да үнемдеуге көмектеседі. Себебі бір мәселе бойынша қайталап тоқталудың қажеті жоқ. Бір әдіс немесе ақпарат бірнеше мәселеге қатысты болуы мүмкін. Жастар бір мезетте көбірек ақпарат алады.

Кешенді тәсіл қисындырақ, қызықтырақ және алуан түрлі. Бір ғана тақырыпқа шоғырлану жоқ, сондықтан бағдарлама жалықтырмайды.

Кешенді тәсілді қолданған кездегі бағдарлама жай ғана бір реттік сабақ емес,

тұтас оқыту курсы ретінде өтеді. Ол тек кең ауқымды мәселелер бойынша білім беріп қана қоймай, тәрбиелік мәнге де ие болады. Проблемаларды кешенді түрде қарастыру арқылы адам олардың өзара байланысты екенін түсінеді және қауіпсіздік ережелері мен түрлі жағдайларға қолдануға болатын оңтайлы мінез-құлық үлгілерінің бар екенін көреді.

Біздің бағдарламалар жасөспірімдердің мінез-құлқын сабақтан сабаққа біртіндеп өзгертуді көздейді. Әрбір сабақ таңдауды негіздеуге арналған білімді тереңдетіп, оны жүзеге асыруға қажетті дағдыларды жетілдіреді және осы мінез-құлықты тұрақты қолдануға деген ынтаны арттырады.

Бұл тәсілдің қиындығы – жүргізушіден көптеген тақырыптар бойынша терең білім талап етіледі. Гинеколог ретінде анатомия, физиология, контрацепция бойынша материалды жақсы жеткізе алатын маман, мысалы, наркологияны білмеуі мүмкін. Сондықтан біз бағдарламаларды кез келген адамның – мамандығына немесе біліміне қарамастан – өткізе алатындай етіп құрастырамыз. ОО «ҚОС ҚАНАТ ЖЕТИСУ» қызметкерлері үлкен тәжірибеге ие және күрделі терминологиясыз, қарапайым, түсінікті тілде іс-шаралар өткізуге дайын. Егер сіз көбірек білсеңіз – қосыңыз, аз білсеңіз – дайын материалды алыңыз. Ең бастысы – нәтиже.

Мемлекеттік әлеуметтік тапсырысты іске асыру аясында Ішкі саясат бөлімі қолдауымен ОО «ҚОС ҚАНАТ ЖЕТИСУ» ұйымы тарапынан дайындалды

ЛЕГКИЕ ДЕНЬГИ С ТЮРЕМНЫМ СРОКОМ: ПРАВДА О ДРОППЕРСТВЕ

В последние годы с ростом онлайн-торговли, цифровых банков и криптовалют появились и новые виды мошенничества. Один из таких – дропперство. Это относительно новый термин, но суть его связана с достаточно старыми криминальными схемами. Координаторы проекта «Действуй разумно! Береги свои данные!» ОО «Кос Канат Жетысу» предлагают вам пошагово разобраться – кто такие дропперы, в чём суть дропперства, и почему обычный человек может стать соучастником преступления, даже не подозревая об этом.

Кто такие дропперы?
Дроппер – это человек, который предоставляет свои личные данные, банковские карты, электронные кошельки или другие аккаунты (например, в маркетплейсах или банках) для использования мошенниками. Иногда дроппер осознанно участвует в преступной схеме за вознаграждение, но чаще – становится «пешкой», не до конца понимая, во что ввязывается.

Что такое дропперство?
Дропперство – это участие в схемах, где ваши данные или счета используются для: отмывания денег, обналичивания украденных средств, перевода денег между мошенниками, покупки товаров на подставные аккаунты, вывода криптовалюты с фишинговых кошельков и т.д.

Давайте рассмотрим на простом примере: мошенник крадёт деньги у жертвы и переводит их на карту дроппера. Дроппер снимает деньги в банкомате и переводит их дальше или отдаёт наличными. Таким образом преступники «отмывают» следы.

Почему это незаконно?
Участие в таких схемах считается финансовым соучастием в преступлении. Даже если вы не знали всех деталей – по закону это может быть расценено как: мошенничество, отмывание доходов, полученных преступным путем. ну и конечно соучастие в преступной группе.

Стоит напомнить, что наказание может включать не только штрафы, заморозку банковских счетов, но и лишение свободы.

Как вербуют дропперов?
Чаще всего дропперов набирают через: объявления «Работа без опыта», «Лёгкий доход», «Пассивный заработок на дому»; предложения оформить карту «на себя», «для работы с иностранными платежками»; мессенджеры, соцсети, Telegram-каналы; фальшивые биржи криптовалют или инвестиционные платформы.
При этом главной «фишкой» мошенников

является быстрое и большое вознаграждение, минимум усилий и «никаких рисков».

Как же всё таки не стать соучастником данной мошеннической схемы?

Вот несколько простых, но важных правил:

1. Никогда не передавайте свои документы, банковские карты или доступ к аккаунтам третьим лицам. Даже если «всё официально», «с контрактом» или «через доверенность».

2. Не оформляйте на себя счета или сим-карты «для кого-то другого». Это – первый шаг к дропперству.

3. Проверяйте работодателей и предложения работы. Если «работа» – это просто получение/перевод денег или оформление чего-то «на себя» – бегите.

4. Уточняйте, для чего используются ваши данные. Если работодатель или «партнёр» уклоняется от ответа – это тревожный сигнал.

5. Соблюдайте цифровую гигиену. Храните свои документы и пароли в безопасности. Не загружайте их в сомнительные сайты и боты.

Что делать, если вы уже попали в такую ситуацию?

Немедленно прекратите все действия. Сохраните переписку, реквизиты и контакты.

Обратитесь в полицию и опишите ситуацию.

Свяжитесь с банком и заблокируйте подозрительные счета.

Важно действовать как можно раньше – чтобы минимизировать последствия и не понести уголовную ответственность.

Дропперство – это не «лёгкие деньги», а уголовно наказуемое участие в финансовых преступлениях. Часто под удар попадают обычные люди, решившие «немного подзаработать». Будьте бдительны, сохраняйте осознанность и не позволяйте использовать себя в схемах мошенников.

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ АЛКОГОЛИЗМ: ЕСКЕРУСІЗ ҚАЛДЫРУҒА БОЛМАЙТЫН МӘСЕЛЕ

ТАЛДЫҚОРҒАН. ҚАЗАҚСТАНДА ҰЛТ ДЕНСАУЛЫҒЫНА ТӨНЕТІН ЕҢ КҮРДЕЛІ ҚАТЕРЛЕРДІҢ БІРІ – АЛКОГОЛИЗММЕН КҮРЕС ЖАЛҒАСУДА. БҰЛ КҮРЕС ТЕК ДӘРІГЕРЛЕРДІҢ ҒАНА ЕМЕС, БҮКІЛ ҚОҒАМНЫҢ КҮШ-ЖІГЕРІН ТАЛАП ЕТЕДІ.

Сондықтан Талдықорған қаласында халықтың алкогольге тәуелділігін азайту және оның алдын алу бағытында арнайы жоба жүзеге асырылуда. Жобаны ұйымдастырып отырған – «Қос Қанат Жетісу» қоғамдық бірлестігі, тапсырыс беруші – Талдықорған қаласының Ішкі саясат бөлімі.

Ойландыратын сандар:
Соңғы деректерге сәйкес, Қазақстанда алкогольге тәуелді деген ресми диагноз қойылған адамдардың саны 91 мыңға жуық. Оның 75 мыңнан астамы – ер адамдар, ал шамамен 15 мыңы – әйелдер. Арасында 100-ден астам кәмелетке толмаған бала да бар екені алаңдатады.

Алкоголь тек денсаулықты ғана емес, өмірді де бұзады.
Алкогольді шамадан тыс тұтынудың зардаптары тек медицинамен шектелмейді. Алкоголизм мынадай мәселелерге себепші болады: отбасылардың ыдырауы; тұрмыстық зорлық-зомбылық; жол-көлік оқиғалары; суицид және әлеуметтік оқшаулану.

Медицина тұрғысынан алғанда, алкоголь – 200-ден астам аурудың, соның ішінде қатерлі ісік, бауыр циррозы және инсульттің қауіп факторы. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының дерегі бойынша, жыл сайын алкогольмен байланысты шамамен 3 миллион өлім тіркеледі, олардың үштен бірі – 30 жасқа дейінгі жастар.

Талдықорғанда не жасалып жатыр:
«Қос Қанат Жетісу» ҚБ жүзеге асырып жатқан жоба нақты әрі қолжетімді мақсаттарды көздейді: мектеп оқушылары мен студенттерге алкогольдің зияны туралы шынайы ақпарат жеткізу; профилактикалық материалдарды тарату.

«Біз сенеміз: алдын алу шаралары адам зардап шеккен кезде емес, одан әлдеқайда бұрын – мектептерде, көшелерде, отбасында айтылатын әңгімеден басталуы керек», — дейді жоба ұйымдастырушылары.

Әр адам не істей алады:

Егер сіз жақындарыңыздан, достарыңыздан, әріптестеріңізден алаңдататын белгілерді байқасаңыз – бей-жай қалмаңыз. Бүгінде Қазақстанда тәуелді жандарға арналған 20-дан астам оңалту орталығы жұмыс істейді. Тегін кеңес беретін «жедел желілер», мемлекеттік және қоғамдық көмек бағдарламалары бар.

Алкоголизм – бұл үкім емес, бірақ «ұсақ-түйек» те емес.

Талдықорғанда бастау алған жоба көрсетіп отырғандай, бұл мәселемен күресуге болады – егер күш біріктірсек. Қоғам, мектептер, БАҚ, дәрігерлер, ата-аналар – барлығы бір мақсатта жұмыс істеуі керек. Сонда ғана бүгін үрей тудыратын сандар азайып, отбасыларымызға, мектептер мен аулаларымызға салауатты атмосфера оралады.

«Қос Қанат Жетісу» ҚБ баспасөз қызметі
Тапсырыс беруші: Талдықорған қаласы Ішкі саясат бөлімі

СОВЕТЫ ПСИХОЛОГА: КАК ПРЕДОТВРАТИТЬ ВОВЛЕЧЕНИЕ ПОДРОСТКА В МОШЕННИЧЕСКИЕ СХЕМЫ?

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДРОСТКИ ВСЁ ЧАЩЕ СТАНОВЯТСЯ МИШЕНЬЮ ДЛЯ ИНТЕРНЕТ-МОШЕННИКОВ. БЛАГОДАРЯ СВОЕМУ ЖЕЛАНИЮ БЫСТРО ЗАРАБОТАТЬ, НЕДОСТАТОЧНОМУ ЖИЗНЕННОМУ ОПЫТУ И ОТСУТСТВИЮ ЦИФРОВОЙ ГРАМОТНОСТИ, ОНИ ЧАСТО ПОПАДАЮТ В ЛОВУШКИ МОШЕННИЧЕСКИХ СХЕМ.

Важным вопросом для родителей и образовательных учреждений становится профилактика таких случаев. Как обезопасить подростков и помочь им избежать ошибок, которые могут привести к уголовной ответственности? Об этом вам расскажут психологи ОО «Кос Канат Жетысу».

Почему подростки так уязвимы для мошенников?

Мошенники умеют использовать слабые места подростков, создавая привлекательные, но опасные предложения:

- Желание легких денег. Мошенники предлагают подросткам «быстрый заработок», который на самом деле скрывает преступную деятельность, например, работу «дроппером», когда подростки оформляют карты и пересылают деньги, не зная, что участвуют в отмывании средств.
- Отсутствие критического мышления. Недостаток жизненного опыта приводит к тому, что подростки не всегда понимают последствия своих действий, особенно когда дело касается сетевых мошенников.
- Цифровая безграмотность. Многие подростки не обладают достаточными знаниями в области защиты личных данных и безопасного пользования интернет-ресурсами, что делает их легкой добычей для злоумышленников.

Распространенные схемы, в которые попадают психологи

Мошенники используют различные методы для того, чтобы вовлечь подростков в свои схемы:

- Фейковые рабочие предложения. Часто подросткам предлагают «работу», где нужно лишь зарегистрироваться на платформе или «оформить карту для международных транзакций». В итоге они становятся участниками схем отмывания денег или мошенничества с картами.
- Фишинг. Мошенники могут через соцсети, мессенджеры или поддельные сайты попытаться выманить у подростков пароли и личные данные. В дальнейшем эти данные используют для кражи денег с их банковских карт или соцсетей.
- Спам и вирусы. Злоумышленники предлагают «легкие деньги» за распространение рекламных ссылок или скачивание вредоносных программ. Такой «заработок» может привести к блокировке аккаунтов, взлому устройств или потере личных данных.

4. Мошенничество с покупками. Подростков часто заманивают фальшивыми интернет-магазинами или псевдолотереями, где они теряют деньги, не получив обещанных товаров или выигрышей.

Почему важно вовремя предотвратить вовлечение подростка в мошенничество?
Для подростков, попавших в такие схемы, последствия могут быть очень серьезными. Даже если они не осознают, что нарушают закон, участие в мошенничестве может повлечь уголовную ответственность. Это может привести к:

- Блокировке банковских карт и аккаунтов.
- Психологическим травмам от осознания своей роли в преступной деятельности.
- Будущим проблемам с трудоустройством и репутацией, так как такие записи остаются в базе данных.

Чтобы избежать этих рисков, важно заранее предупредить подростков о возможных угрозах.

Как помочь подростку избежать вовлечения в мошеннические схемы?

1. Открытый и честный диалог с подростком

Поговорите с детьми о возможных угрозах и расскажите им, что «лёгкие деньги» могут обернуться серьезными последствиями. Объясните, что мошенники часто используют привлекательные предложения для того, чтобы вовлечь молодых людей в опасные схемы. Создайте атмосферу доверия, чтобы подросток мог обсудить с вами любые подозрительные ситуации.

2. Развитие критического мышления
Научите подростков проверять любую информацию, поступающую в интернете. Если кто-то предлагает «работу» или «легкий заработок», важно задавать вопросы: кто стоит за этим предложением, насколько оно реалистично и почему именно вам предлагают деньги? Подростки должны понимать, что никто не предлагает деньги просто так.

3. Цифровая и финансовая грамотность
Обучи...

НЕДВИЖИМОСТЬ

ПОЧЕМУ ИЗМЕНИЛИСЬ НОМЕРА В ОЧЕРЕДИ НА ЖИЛЬЕ

С мая в Казахстане работает новая жилищная очередь. Ее участники обнаружили, что их номера изменились. Это не ошибка, а новая система учета. В чем ее особенность, узнали журналисты NUR.KZ.

С 24 мая 2025 года в Казахстане очередь на государственное жилье начал управлять «Отбасы банк», который трансформировался в национальный институт развития.

С этого дня любой совершеннолетний казахстанец имеет право подать заявку на получение жилой недвижимости от государства, если у него ее не было последние пять лет.

Между тем после перевода жилищной очереди на новую систему казахстанцы начали замечать, что их номера изменились. Как отмечает портал «Крыша», это не ошибка, а следствие реформы.

Теперь вместо порядкового номера, который указывал непосредственно место человека в очереди, используется идентификатор другого типа, который учитывает дату постановки на учет и уровень дохода.

От благосостояния очередника будет зависеть вид поддержки, на которую он может рассчитывать от государства. В одних случаях заявителю могут предоставить арендное жилье от акимата, а в других — предложат ипотеку на льготных условиях.

Как проверить статус в очереди

Казахстанцы, которые хотят подать заявку на постановку в очередь, могут сделать это через Центр обеспечения жильем. С пошаговой инструкцией ее подачи можете ознакомиться в нашем материале.

А вот узнать свой статус и номер в очереди можно на сайте «Отбасы банка», где во вкладке «Доступное жилье» нужно открыть раздел «Список граждан, состоящих на учете нуждающихся в жилье» и скачать сам список — главное выбрать тот регион, в котором была постановка в очередь.

Также проверить статус можно через Центр обеспечения жильем — нужно лишь авторизоваться на портале и нажать на

кнопку «Узнать свой статус». В появившемся окне будет дата постановки на учет и категория.

НОВАЯ СТАТЬЯ В УКА

ВСТУПИЛА В СИЛУ УГОЛОВНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЗА СТАЛКИНГ

КАК ПЕРЕДАЕТ ИСТОЧНИК SPUTNIK, ВВЕДЕННАЯ В УГОЛОВНЫЙ КОДЕКС КАЗАХСТАНА НОВАЯ СТАТЬЯ 115-1 «СТАЛКИНГ» ВСТУПИЛА В СИЛУ, СООБЩИЛИ В ГЕНПРОКУРАТУРЕ.

В целях усиления мер по защите личной свободы граждан и в рамках реализации концепции «Закон и Порядок» 16 июля 2025 года глава государства подписал закон, которым в Уголовный кодекс введена новая статья 115-1 — «Сталкинг», говорится в сообщении.

Надзорный орган напомнил, что сталкинг — это незаконное преследование лица, выражающееся в действиях, направленных на установление контакта и (или) сопряженных с насилием, повлек-

выслеживание лица вопреки его воле, неких существенный вред.

Впервые в отечественном законодательстве за такие действия предусмотрена уголовная ответственность в виде штрафа до 200 МРП (месячный расчетный показатель, \$1460), общественные работы до 200 часов, либо арест до 50 суток, отметили в ведомстве.

При этом, добавили в Генпрокуратуре, если сталкинг сопровождается насилием, угрозами, шантажом, нарушением неприкосновенности частной жизни, деяния будут квалифицироваться дополнительно по другим статьям Уголовного кодекса.

Уголовное преследование по статье сталкинг начинается при наличии реального вреда — например, нарушения права на частную жизнь, ограничений свободы передвижения или психологического давления, сообщили в ведомстве.

Ответственность, добавили в Генпрокуратуре, ввели для защиты жертв на ранней стадии и формирование нулевой терпимости к насильственным и агрессивным формам поведения.

Под признаки сталкинга не подпадают законные действия правоохранительных органов, осуществляемые в пределах своей компетенции, предупредили прокуроры.

ЗАКОН

ШТРАФЫ ЗАМЕНЯТ ОБЩЕСТВЕННЫМИ РАБОТАМИ

ВЛАДЕЛЬЦЕВ АВТО ОБЫЧНО НАКАЗЫВАЮТ ШТРАФАМИ ЗА НАРУШЕНИЕ ПРАВИЛ ДОРОЖНОГО ДВИЖЕНИЯ (ПДД). НО С СЕНТЯБРЯ ВЗАМЕН МОГУТ НАЗНАЧИТЬ ОБЩЕСТВЕННЫЕ РАБОТЫ, В ТОМ ЧИСЛЕ И ПЕШЕХОДАМ. ОБ ЭТОМ ЧИТАЙТЕ НА NUR.KZ.

В январе 2025 года были приняты поправки в Кодекс об административных правонарушениях (КоАП), которые вносят изменения в некоторые его статьи.

В результате в марте были пересмотрены штрафы для автовладельцев, а также введены новые виды наказания за организацию стихийных свалок и немедленное употребление наркотических веществ, а также увеличены штрафы за ложный вызов специальных служб.

Однако эти поправки также имели пункты, которые вступят в силу 1 сентября текущего года и также затронут автовладельцев. Например, это касается возможности назначения общественных работ вместо штрафа за повторное нарушение ПДД.

Пересмотр наказания для автоладельцев

Нововведения с привлечением к общественным работам затронут водителей, которые второй раз в течение 12 месяцев после первого штрафа не уступили дорогу машинам экстренных служб (скорая помощь, пожарные, полиция и так далее) — статья 598 КоАП.

Вместо штрафа в размере 40 МРП (157 280 тенге на 2025 год) могут назначить 20 часов общественно полезного труда.

Общественные работы для других нарушителей ПДД

Подобное наказание также предусмотрено за нарушение ПДД пешеходами и иными участниками дорожного движения, если они повторно в течение года после первого наказания допускают нарушение с причинением потерпевшему вреда здоровью (без признаков уголовного деяния), либо с причинением материального ущерба (статья 615 КоАП).

В таком случае им могут назначить наказание в виде 12 часов общественных работ вместо 20 МРП (78 640 тенге) штрафа или ареста на трое суток.

Общественные работы за другие нарушения

Также повторное нарушение в виде приставания в общественных местах (статья 449) с предложением купить, продать, обменять что-либо (если это не предприниматели), а также «погадать», либо попрошайничество, занятие проституцией или оказание иных услуг сексуального характера будут наказываться: либо штрафом на 10 МРП (39 320 тенге); либо административным арестом до пяти суток; либо общественными работами до 20 часов.

МНЕНИЕ ЭКСПЕРТА

В КАЗАХСТАНЕ РАЗРЕШИЛИ РАЗВОД БЕЗ ВТОРОГО СУПРУГА

Новые поправки позволяют расторгнуть брак с супругом, находящимся в международном розыске.

Теперь такой развод можно будет оформить через органы регистрации актов гражданского состояния (РАГС), что избавит от длительных судебных процедур. О том, как это повлияет на бракоразводный процесс, кто чаще становится инициатором развода и какие аспекты защиты прав остаются вне этих поправок, в интервью BAQ.KZ рассказала юридический консультант Зауре Токбергенова.

— Как вы считаете, каким образом это упростит бракоразводные процессы?

— Закон называется «Закон Республики Казахстан О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты

Республики Казахстан по вопросам оптимизации уголовного законодательства Республики Казахстан». Он вносит изменения в Кодекс Республики Казахстан «О браке (супружестве) и семье» только в части, регуливающей расторжение брака через регистрирующие органы с лицами, находящимися в международном розыске более трех лет со дня санкционирования судом постановления органа уголовного преследования об объявлении в международный розыск.

Расторжение брака с таким супругом до недавнего времени было затруднено необходимостью обращения в суд, с новыми поправками это можно будет сделать через РАГС (регистрирующий орган). На моей практике таких дел не было, за прошлый год в банке судебных актов я не нашла ни

одного дела по данной категории дел. Они достаточно редки, что, вероятно, и влияло на то, что в Кодекс ее вносят только сейчас.

Однако, для тех, кто имеет супруга, который находится в международном розыске, это, естественно, упростит бракоразводный процесс, так как отпадет необходимость обращения с иском в суд.

— Как будет выглядеть бракоразводный процесс при таких поправках?

Все останется как раньше. Вероятно, в перечень документов, необходимых для расторжения брака, на сайте электронного правительства внесут соответствующее постановление.

— Каким образом будут защищены права женщин при вступлении в силу этой поправки?

— Как я уже говорила, обсуждаемые поправки существенно не влияют на порядок расторжения брака, поскольку они не касаются вопросов раздела имущества, алиментов или опеки над детьми. Они лишь упрощают технический аспект расторжения брака с супругом, находящимся в розыске.

В общем контексте разводов, права женщин и детей, как правило, защищаются другими нормами законодательства, регулирующими алиментные обязательства и раздел совместно нажитого имущества, которые остаются в силе. В обсуждаемых поправках этот аспект не затронут. В бракоразводном процессе, чаще всего, наиболее уязвимыми остаются дети.

ФУТБОЛ

ҚОС ҚАРСЫЛАС ТА ҚАҚПА ҚҰЛПЫНЫҢ КІЛТІН ТАБА АЛМАДЫ

Қазақстан премьер-лигасының кезекті турында талдықорғанның «Жетісу» командасы өз алаңында Атыраудың атас командасын қабылдады. Биылғы чемпионаттың аяқталуына санаулы турлар қалғандықтан «Атырау» келер жылы төменгі топқа түсіп қалмас үшін кез келген қарсыласпен тайталасып, қайткен күнде де қоржынына ұпай салуға тырысып бағуда. Өйткені, бұл команда қазір 10 ұпай ғана жинап, көш соңында жеке дара тұрған. Ал, жерлестеріміз 19 ұпаймен әзірше оныншы орынға орныққан болатын.

Жетісулық жанкүйерлердің кейбірі турнир кестесінің соңғы сатысында келе жатқан осал команданы қалпақпен ұрып аламыз деген ойда болғаны да құпия емес. Алайда, атыраулықтар жата жаста-

нып, жетісулықтардың тегеурінді шабуылдарына тойтарыс беріп, қажет болған жағдайда өздері де шабуылға шығып, тіптен алаң иелерінің қақпасына 11 рет соққы жасап үлгерді. Ал, жетісулықтар болса қарсыластар қақпасына қарай жеті рет соққы жасады. Осылайша, қос команда да қақпаның кілтін таба алмай, ойын 0:0 есебімен тең аяқталды. Сөйтіп, «Атырау» Талдықорғаннан бір ұпай олжалап кетті. Жерлестеріміз болса, ұпай қорын 20-ға жеткізіп, сол оныншы орнын сақтап қалды.

Келесі ойынды талдықорғандықтар сырт алаңда көш бастаушылар қатарындағы «Ақтөбе» командасына қонаққа барады.

Ш. БАТОВ.

СПАРТАКИАДА

ҚЫЗЫҚТЫ ӘРІ ТАРТЫСТЫ ӨТТІ

тартыс және бильярд секілді спорт түрлері енді. Жарыстар қызықты әрі тартысты өтті.

Нәтижесінде Қаратал ауданының дзюдо мектебі жеңімпаз атанды, екінші орынға волейбол мектебі, үшінші орынға Панфилов ауданы орнықты.

Айта кетейік, бұл спартакиада салауатты өмір салтын насихаттаумен қатар, экстремизм мен терроризмнің алдын алуға бағытталған іс-шара

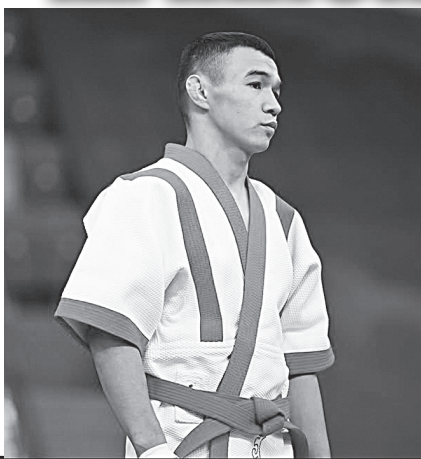
Еліміздің Спорт күні мерекесінің құрметіне облыс көлемінен көптеген жарыстар өткізілгені баршаға аян. Осы мерекеге орайластырып өткізілген Жетісу облысында спорт қызметкерлері арасында спартакиада жоғары деңгейде ұйымдастырылды. Биылғы жарыстарға өңірдің барлық аудан-қалаларынан келген спорт мекемелерінің өкілдері қатысып, жалпы саны 300-ге жуық спортшы бақ сынады. Доданың бағдарламасына шағын футбол, волейбол, үстел теннисі, арқан

ретінде де ұйымдастырылды. Мұндай басқосулар спорт қызметкерлерінің бірлігін нығайтып, қоғамда бейбітшілік пен татулықты дәріптеуге үлес қосады.

ҚАЗАҚ КҮРЕСІ

БЕКЖАН – ӘЛЕМ ЧЕМПИОНЫ АТАНДЫ

Qazaqstan жеңіл атлетика спорт кешенінде қазақ күресінен әскери қызметшілер арасындағы тұңғыш Cism Әлем чемпионатының жалауы желбіреді.

Жаһандық доданың бағдарламасына сәйкес, спортшылар 16 салмақ дәрежесінде (ерлер – 8, әйелдер – 8) бозкілемге шықты. Байрақты бәсекеде жетісулық Бекжан Төлепов 55 келі салмақ дәрежесінде жеңімпаз атанды.

Айта кетсек, чемпионаттың ұйымдастырушылары – ҚР Туризм және спорт министрлігі, ҚР Қорғаныс министрлігінің Спорт комитеті және Qazaq Kuresi Ассоциациясы.

ДЗЮДО

ЖАҢА MIZUNO КИМОНОСЫН ТАБЫСТАДЫ

Жетісу облысының дзюдо федерациясы жас спортшыларға қолдау көрсету мақсатында облыс құрамасына жаңа Mizuno кимоносын табыстады. Федерация өкілдерінің айтуынша, бұл бастама жас дзюдошылардың кәсіби деңгейде дайындалуына және халықаралық талаптарға сай спорттық киіммен жаттығуына мүмкіндік береді.

Айта кетсек, Mizuno бренді - әлемдік деңгейдегі сапасымен және ыңғайлылығымен танылған. Сондықтан бұл кимоно спортшылардың татамиде еркін қозғалуына және техникаларын толыққанды көрсетуіне жағдай жасайды.

ТАЭКВОНДО

ДӘУЛЕТ АЛТЫН ТҰҒЫРҒА ТАБАН ТІРЕДІ

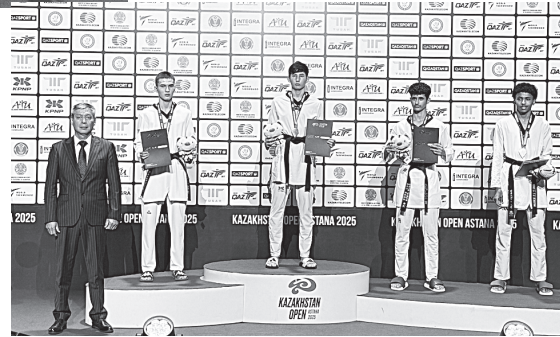

Байрақты бәсекеде жетісулық Даулет Рахимоллиев алтын тұғырға табан тіреді.

Айта кетсек, бұл дода Қазақстанның 2026 жылғы Grand Prix Final және 2027 жылғы Әлем чемпионатын өткізуге бағытталған дайындық кезеңінің маңызды бөлігі болып саналады.

2025 жылдың 14–16 тамызы аралығында Астанадағы Жақсылық Үшкөмпіров атындағы Жекпе-жек сарайында Kazakhstan Open 2025 халықаралық таэквондо турнирі өтті.

G-1 санатындағы бұл жарысқа әлемнің 22-ден астам елінен 750-ден астам спортшы өз бақтарын сынады.

Бұл спорттық топтама Жетісу облысының дене шынықтыру және спорт басқармасының баспасөз қызметі мәліметі бойынша дайындалды.

КЕРЕК КЕҢЕС

ТАБИҒИ БАЛДЫ ЖАСАНДЫ БАЛДАН
ҚАЛАЙ АЖЫРАТУҒА БОЛАДЫ?

Бал – әлемдегі ең тәтті тағамдардың бірі, әрі пайдасы да шаш етектен асады. Қолдана білсе, көптеген ауруға шипа болады. Алайда денсаулыққа пайдасы тиюі үшін мейлінше табиғи түрін тауып таңдау қажет. Дүкенде сатылатын балдың қаптамасында көбінде «табиғи бал» деп жазылады. Ал шынында табиғи ма, жасанды ма – қалай ажыратамыз?

Қаптамасында құрамы жазылып тұрса, мына мөлшерге көңіл бөліңіз: су – 20 пайыздан артық болмауы тиіс; қант – 5 пайыздан артық емес; жалпы қышқылдық – 5 пайыздан артық емес.

Көшеде, жол бойында сататын балды алмаған дұрыс, себебі бал зиянды токсиндерді тез қабылдайды.

Сатушы балдың табиғи екеніне барынша сендірді дейік, сатып алғаннан кейін үйде сынап көргіңіз келсе, кішкене бөлігін алып, ыдыстағы суға салыңыз. Егер бал шынында да табиғи болса, ұяшықтағы қалпындай алтыбұрышты пішінге келуі тиіс. Нағыз балда құдды ДНК құрылысы секілді ұяшықтағы қалпы қашанда сақталып қалады, суға салған кезде көз алдыңызда көрініс береді.

Материал massaget.kz сайтынан алынды

Жүру мүшесі			Ағасы бар қыз		Жауын		Дұрыс емес		Жылқы жасы		Сай-...		Мөхнат		Шалғы
Аман-дасу сөзі		Шетелден оралған қыз	...-санда								Оқо				Ақын-дар сайысы
Өсімдік түрі					АҚШ штаты		Қаржы		Жұмат ...		Киіз		Кем		
Әнші Медеу ...							Айқыш-ұйқыш								Серт
Гүлді өсімдік						Ас іш-пеген	... несие		Күшік		Сұлу қыз		Тірлік		
... кесе					Ем-хана							Шағым		Ғылым ордасы	Өзіл-сықақ
... Турман			Аста-насы Ереван	Ресей орманы		Пла-нета						Хақ Дәуір			
Қан-сорғыш				... Чехов					Ән-күй						
			Өрт		Жігіт		Жылқы		Жайлы жел	Әйелің-нің анасы		Тәуел-сіз			
Авто-бус		Грек өрпі					Қазақ батыры					Руда		... Каприо	
						Ұшақ	Оливер				Мотор-лы қайық				
Жырт-қыш аң		Афри-ка елі	Физи-калық сәуле		Орыс-тың сей-сенбісі	Туған жер							Сұрау-лық шылау		
Бас-пана		Құран сүре-лері					...-Манш		«Ата-манның ...»	Құжат бекі-тетін орын		Бас мүшесі		Жүк көтер-гіш	
		Жыл мезгілі			Эдгар ...	Бір жұ-малық						Бүркіт		Ұшақ мар-касы	
Әккі				...-далап			Кобра		Түс					Интер-нет адресі	
		Контин-ент						Мата түрі				Жал-мауыз		Совет әскері	
Штамп				Ұсақ жеміс		Қазақ-стан өзені	Түйе азығы		Қасиет-ті ай						
Сан есім	Жылқы-да жоқ		Әйнек				Жөй-жөй						... Шара-пова		Тырна түрі
		Ресей актері							Доп шетте	Сталин танкісі			Ақ-сақал		
	Су күйі	Айыр	Желі		Дөңді дақыл	Шұбар	Корро-зия		Шығыс гимнас-тикасы				Мең		Берік, бекем
				Ақ алтын						Сәндік бұйым					
									Ұят						
... Пьеха	Ұсақ құмырс-қа						Пұл				Қазақы сенім				
Шырақ				Келісім				Ұранды айқай				Балық			

Тарату аумағы: Қазақстан Республикасы

А

Меншік иесі
"АЛМАТЫ-БОЛАШАҚ" АҚ

Құрылтайшы: ырым КЕНЕНБАЙ

Баспахана директоры
Бақберген ТУКИБАЕВ

Бас редактор
Баян ТАҢАТАРОВА

Редакция алқасы:

Гүлнұр БАЙМҰХАН – редактордың орынбасары
Зарина БЫЖЫБЕК – корректор-журналист

Кезекші редактор: 3. БЫЖЫБЕК

Алатау

Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінде 2007 жылғы 27 тамызда тіркеліп, № 8639-Г куәлігі берілген.

Газет аптасына бір рет, жұма күні шығады. Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді. Жарнама мен хабарландырулардың мазмұны мен мәтініне жарнама беруші жауапты.

Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32 үйде "Алматы-Болашақ" АҚ филиалы "Офсет" баспаханасында басылады.

Редакция мекенжайы: 040000, Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32-үй, екінші қабат.

Телефондары: 8(7282) 41-11-70, 41-11-42;
E-mail: alatau.offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru
Сайты: alatau_gazeti
Газет 07.08.2000 жылдан бастап қазақ және орыс тілдерінде аптасына бір рет - жұма күні шығады.

Таралымы 2700
Тапсырыс № 838

Индекс 15534